

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปา
จากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
Guidelines for Natural Hot Spring Tourism
Development in Chiang-rai Province

โดย ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล และคณะ

มกราคม 2550

สัญญาเลขที่ RDG4800012

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปา
จากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
Guidelines for Natural Hot Spring Tourism
Development in Chiang-rai Province

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
2. เนตรดาว วุฒิอิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มล้านนา จังหวัดเชียงราย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่เล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นธนาคารข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้จริง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่สนับสนุนในทุกๆด้าน เพื่อให้คณะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วง และบรรลุตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ขอขอบคุณ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ที่ช่วยพัฒนาโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และเจ้าหน้าที่จากสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการติดตามให้การทำวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล อันได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านดู่ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว องค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ็ยดีใหม่ รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ หากมีข้อผิดพลาดประการใดในการทำวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขออภัย เพื่อนำมาพัฒนาต่อไป

ศศิธร รุ่งกิจเลิศกุล

เนตรดาว วุฒิอิน

15 มกราคม 2550

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงราย มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา 2) เพื่อศึกษาความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ซึ่งการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการให้เครื่องมือได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับภาคี, การสัมภาษณ์เชิงลึก กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย, แบบสอบถาม กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 200 ชุด และ ยุโรป จำนวน 200 ชุด , จัดการประชุมระดมความคิดเห็น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน และใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยการ จัดประชุมระดมความคิดเห็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงรายได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา แบ่งเป็น

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บ่อน้ำพุ ร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ และบ่อน้ำพุ ร้อนแม่ชะจวน ซึ่งแบ่งความต้องการของชุมชนท้องถิ่นออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้ 1) ด้านการ บริการนักท่องเที่ยว น้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้มีการสร้างห้องอาบน้ำแร่เพิ่มจากเดิม และพัฒนา ของเดิมให้ดีขึ้น ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาทต้องการให้มีบริการนวดแก่นักท่องเที่ยว และที่ชุมชน ท้องถิ่นอยากให้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบสปาครบวงจร คือ น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนผาเสริฐ 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุ ร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้ตกแต่งอาคาร สวน ให้ สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติมากที่สุด 4) ด้านบุคลากร ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่ง

ต้องการให้มีการฝึกอบรมพัฒนาพนักงานมีความรู้ความสามารถ เช่น ด้านภาษา โดยเฉพาะที่น้ำพุร้อนผาเสด็จเพราะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติค่อนข้างมาก ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าติ้วต้องการให้มีการอบรมการนวดแก่ชาวบ้านเพื่อจะได้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าติ้ว และน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีการจัดทำป้ายให้ชัดเจน สวยงาม สำหรับที่จอดรถ ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนต้องการให้มีการสร้างเพิ่มให้เพียงพอ และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวช่วงฤดูการท่องเที่ยวได้ ในส่วนของร้านอาหารชุมชนท้องถิ่นต้องการให้มีบริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม แต่ควรมีมาตรฐาน ยกเว้นน้ำพุร้อนแม่ชะจานไม่ต้องการให้มีเพิ่มแต่ต้องการให้จัดระเบียบ 6) ด้านความปลอดภัย ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าติ้ว ต้องการให้มีสายตรวจดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณตลอด 24 ชั่วโมง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ต้องการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ได้แก่ ด้านการบริการอยากให้มีห้องอาบน้ำแร่เพิ่มขึ้น ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จัก และพัฒนาสถานที่ให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ อีกทั้งควรพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นให้มีความรู้สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ และควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก แต่มิได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพราะชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ที่จะต้องดูแลรับผิดชอบ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติไปพร้อมกับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรเริ่มจากชุมชนท้องถิ่นรับรู้ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องได้รับการกระตุ้นจากอบต.หรือเทศบาลตำบล ซึ่งอบต.และเทศบาลตำบล

ควรได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในชุมชนในเรื่องของการศึกษาและสำรวจและการวางแผนการพัฒนารวมตลอดถึงการวางแผนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ รวมถึงการลงพื้นที่ไปให้ข้อมูลแก่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อถือคนจากภายนอกหมู่บ้านมากกว่าในหมู่บ้านเดียวกัน ยิ่งเป็นนักวิชาการยิ่งได้รับการยอมรับมากขึ้น ในส่วนของรัฐบาลควรสนับสนุนให้นักวิชาการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และควรสนับสนุนงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในทุกๆพื้นที่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือจาก 4 ฝ่ายดังกล่าวข้างต้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรเริ่มจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น มีการเตรียมบุคลากรที่เป็นคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการบริการ ด้านการสื่อสาร และควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และสามารถสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด เพื่อเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยวให้สมาชิกเครือข่ายแต่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ไม่หวงข้อมูล ไม่แข่งขันกันเอง และหากมีบริการนวด บริการสปา ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ควรมาจากชุมชนท้องถิ่น เช่น สมุนไพรสำหรับนวด อบ ประคบ และอาบ อีกทั้งยังสามารถขายผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้อีกช่องทางหนึ่งเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน เมื่อทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันก็จะทำให้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ซึ่งแบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้ 1) ด้านการบริการ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีบริการนวด อีกทั้งบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการให้บริการแบบสปา สำหรับที่บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน นักท่องเที่ยวยังต้องการให้มีที่พักบริการ แต่ที่บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐนักท่องเที่ยวพอใจกับบริการที่มี

อยู่แต่อยากให้มีการพัฒนา และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น นาฬิกาบอกเวลา สบู่ที่ใช้แล้วทิ้ง เป็นต้น 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ และควรมีหน่วยบริการที่ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีการปรับปรุงสถานที่ให้สะอาด สวยงาม มีที่พักผ่อนอย่างเพียงพอ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเกี่ยวกับความสะดวกของสถานที่ ที่จอดรถเพียงพอและเป็นระเบียบ ป้ายบอกทาง บอกสถานที่ที่ชัดเจน และนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการน้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต้องการให้มีร้านขายอาหาร ส่วนร้านขายของที่ระลึก และสินค้าOTOP นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวก็ต้องการให้มีเช่นกัน แต่ที่น้ำพุร้อนแม่ชะจวนนักท่องเที่ยวไม่ต้องการให้มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกเพิ่ม แต่ต้องการให้จัดให้เป็นระเบียบ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริการนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ การบริการนวด การบริการที่พักรักษา / ห้องพักรักษา บริการอ่างอาบน้ำแบบรวมแยกชาย - หญิง การบริการอ่างอาบน้ำ แบบส่วนตัว และ การบริการอ่างอาบน้ำแบบส่วนตัว ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ จัดรวมอยู่ในโปรแกรมทัวร์ของบริษัทนำเที่ยวจัดจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์

และจากการศึกษาพบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ ลดราคาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ในด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อมในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ การจัดตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบกลมกลืนธรรมชาติ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบล้านนา และ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านบุคลากรในระดับมากที่สุด คือ พนักงานมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า มีความสามารถโต้ตอบได้ดี และมีการติดต่อสื่อสารที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านบุคลากร ในระดับมากที่สุด อีกทั้งกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนา

สำหรับแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ การจัดให้มีป้ายบอกทางที่

ชัดเจน การจัดให้มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม และ การจัดให้มีบริการตู้เก็บของ และที่สำคัญนักท่องเที่ยวยังต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยในระดับมากที่สุด คือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณอ่างอาบน้ำรวม การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณที่จอดรถ

โดยภาพรวมแล้ว ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีต้องการ ในระดับมากที่สุด ด้านคุณสมบัติของบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย และ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่เหมือนกันคือ ต้องการให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ ด้านการบริการควรมีบริการนวดหรือสปา ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีร้านขายของที่ระลึก ร้านขายอาหาร ห้องน้ำสะอาด และที่จอดรถเพียงพอ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคลากร ต้องมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า และสามารถโต้ตอบและสื่อสารได้ดี ด้านบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านความปลอดภัย ควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อจะได้ส่งมอบบริการที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากที่สุดและอยากกลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4800012

ชื่อโครงการ : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปีจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด
เชียงราย

ชื่อผู้วิจัย : ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล, เนตรดาว วุฒิอิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail Address : s_rungkit@yahoo.com, netdao@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 – 30 มิถุนายน 2549

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปี 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการสปีจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ จำนวน 15-20 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย จำนวน 40-50 คน รวมทั้งแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็น เอเชียตะวันออก 200 ชุด และยุโรป 200 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติต้องการพัฒนาในด้านการบริการด้านการโฆษณา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคลากร และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบลต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องการได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ต้องการการพัฒนาในด้านการบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ต้องการการพัฒนาในระดับมากที่สุดในด้านคุณสมบัติ บุคลากร ด้านบริหารจัดการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย และด้านการ ตกแต่งสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในชุมชนที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ต้องร่วมมือกับภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และในการวางแผนการท่องเที่ยวควรต้องทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้นำมา วางแผนให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

คำหลัก : แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวเชิงสปา, น้ำแร่ธรรมชาติ

ABSTRACT

Project Code : RDG48O0012

Project Title : *Guidelines for Natural Hot Spring Tourism Development
in Chiang-rai Province*

Investigators : Rungkitloetsakun S., Wuttiin N.
Chiangrai Rajabhat University

E-mail Address : s_rungkit@yahoo.com, netdao@hotmail.com

Project Duration : 1 July 2005 – 30 June 2006

The purpose of this study was to investigate the parties' requirements on spa development in Chiangrai Province, and the tourists' requirements on spa services in Chiangrai Province. As conducted with the in-dept interview questionnaire, 15 – 20 parties dealing with spa joint-ventures, 40 – 50 Thai tourists taking spa services in Chiangrai Province, as well as 200 Eastern Asians and 200 Europeans out of the 400 foreign tourists were randomly sampled. Both the qualitative and quantitative data were systematically analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The findings of the study were as follows:

The involved communities' developments on spa services, advertising, surroundings, personnel management, and facilities were all required; furthermore, the Sub-district Administration Organizations' and Sub-district Municipality Offices' spa developments, as well as the government sectors', educational institutions', and communities' collaborations were both required.

In addition, the Thai tourists' requirements on spa development in Chiangrai Province were more developed in terms of the spa services, advertising, spa surroundings, and facilities whereas the foreign tourists' requirements on the staffs' educational qualifications, spa administration, advertising and broadcasting, life security, decoration of spa surroundings were at a highest level.

In overall, as for the on-going strategies for the communities' spa development, it was suggested that the provisions for the enhancement of not only the involved communities' participation in spa management, but also the Sub-district Administration Organizations' and Sub-district Municipality Offices' collaborations with the government sectors, educational institutions, as well as communities be required. In order to effectively develop sustainable tourism, the tourism plannings should be mainly focused on the tourists' maximum requirements.

Keyword : Guidelines for Development, Natural Hot Spring Tourism

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ช
ABSTRACT	ฅ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๗
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 คำถามการวิจัย	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว	5
2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	5
2.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการพัฒนา อย่างยั่งยืน	7
2.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	8
2.2.1 แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	8
2.2.2 กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	9
2.3 รูปแบบบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	11
2.4 องค์ประกอบและประเภทของสปา	14
2.4.1 องค์ประกอบของสปา	14

สารบาญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.2 ประเภทของธุรกิจสปา	14
2.5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำพุร้อน	15
2.5.1 ความหมายของน้ำพุร้อน	15
2.5.2 ต้นกำเนิดน้ำพุร้อน	18
2.5.3 การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อน	19
2.6 ลักษณะทางกายภาพของน้ำพุร้อนในประเทศไทย	24
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	27
3.1 วิธีการศึกษา	27
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	28
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล	28
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	29
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย	30
1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น	30
1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไป ของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย	35
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนา แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา	51
2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนา แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของ องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนา แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา	55
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย	62
3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย	62
3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจาก แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย	64
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	78
5.1 สรุปผลการวิจัย	78
5.2 การอภิปรายผล	86
5.3 ข้อเสนอแนะ	87
5.4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	88
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก บทควม	92
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	102
ประวัติผู้วิจัย	109

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา	51
4.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย	62
4.3 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
4.4 ข้อมูลอาชีพ	66
4.5 ข้อมูลแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว	66
4.6 ข้อมูลการเคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนในประเทศไทย	67
4.7 ข้อมูลความถี่การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงราย	67
4.8 ข้อมูลสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจในจังหวัดเชียงราย	68
4.9 ข้อมูลสถานที่ประเภทน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวเคยไป	68
4.10 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสปาในด้านราคา	69
4.11 ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการใช้บริการสปา	69
4.12 ผู้ที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวด้วยในการใช้บริการสปา	70
4.13 วัตถุประสงค์ในการใช้บริการสปาของนักท่องเที่ยว	70
4.14 ปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบในการใช้บริการสปา	71
4.15 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการบริการ	71
4.16 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	72
4.17 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	73
4.18 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.19 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านบุคลากร	74
4.20 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการ	75
4.21 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	75
4.22 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัย	76
4.23 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในทุกด้าน	77

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ป้ายทางเข้าบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท	35
2 อ่างอาบน้ำแร่ในตัวอาคารหลังใหม่ของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท	35
3 อ่างอาบน้ำแร่ในตัวอาคารหลังเก่าของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท	36
4 ร้านขายอาหาร และสถานที่ติดต่อขอใช้บริการอาบน้ำแร่ ของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท	36
5 บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง เป็นน้ำร้อนที่มีความดันพวยพุ่งตามรอยแยกเลื่อนของผิวดิน	38
6 อาคารอาบน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนป่าตึง	39
7 ร้านขายอาหาร และคาราโอเกะในบริเวณบ่อน้ำพุร้อนป่าตึง	39
8 บ่อน้ำแร่ร้อน บ่อน้ำแร่อุ่น และบ่อแร่เย็นของบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว	40
9 ร้านขายอาหาร และเครื่องดื่มในบริเวณบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว	41
10 ศาลาพักผ่อนในบริเวณบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว	41
11 ป้ายทางเข้าบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	43
12 อ่างอาบน้ำแร่แบบกลางแจ้งของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	43
13 ห้องอาบน้ำแร่แบบส่วนตัว และอ่างอาบน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	44
14 อาคารบริการนวดแผนไทยของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	45
15 สถานที่กางเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	45
16 จุดให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	46
17 ร้านขายอาหารและเครื่องดื่มของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	46
18 บ่อพักน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนผาเสริฐ	47
19 ป้ายทางเข้าบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน	47
20 บ่อน้ำแร่ธรรมชาติของบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน	48
21 ร้านขายของฝากและของที่ระลึกบริเวณบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน	49
22 ความร่วมมือระหว่างรัฐบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ชุมชนท้องถิ่น และนักวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดให้เรื่องท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) เป็นภารกิจที่ครอบคลุมหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ดังจะเห็นได้ว่า มีนโยบาย โครงการ แผนงานต่างๆ ที่มีส่วนส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ตลอดจนแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวใหม่ๆ จากแนวนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน อันได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถือได้ว่ากำลังได้รับความนิยมมากในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวพร้อมกับการดูแลสุขภาพรักษาสุขภาพไปด้วย อีกทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีนโยบายเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชีย (Thailand Medical Hub of Asia) ดังนั้นจึงทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น การบริการตรวจเช็คร่างกาย การบริการทันตกรรม การนวดแผนโบราณ การบริการสปา การอาบน้ำแร่ธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย

โดยศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวหลายโครงการ โดยมีโครงการเชียงรายล้านนาสปาซิตี (Chiangrai Lanna Spa City) เพื่อผลักดันให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดนำร่องในโครงการนี้ ซึ่งมีแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว 6 แห่ง ได้แก่ 1) น้ำพุร้อนป่าตึง ต. ป่าตึง 2) น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต. บ้านตุ้ 3) น้ำพุร้อนผาเสริฐ ต. ดอยฮาง 4) น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต. ทรายขาว 5) น้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต. แม่เจดีย์ใหม่ และ 6) น้ำพุร้อนห้วยหมากเหลี่ยม ต. ดอยฮาง (ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย) ซึ่งแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติแต่ละแห่งเป็นเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบล ยกเว้น น้ำพุร้อนโป่งพระบาท

เป็นเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบ้านดู่ และน้ำพุร้อนห้วยหมากเหลี่ยมเป็นเขตรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก เนื่องจากโครงการเชิงรายนานาสปาซิติ เป็นโครงการใหม่ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงยังขาดข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่มีคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยว ขาดการทำงานเชิงเครือข่าย ขาดความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนขาดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาที่ได้มาตรฐาน จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศักยภาพและความพร้อมของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ดังนั้นการวิจัยท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับแนวหน้าที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งระดับประเทศและระดับโลก

1.2 คำถามการวิจัย

1. ภาควิชาความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาหรือไม่ อย่างไร
2. สปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายควรมีรูปแบบบริการอย่างไร
3. นักท่องเที่ยวมองสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เป็นอยู่อย่างไร และอยากได้อะไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้างนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ทำการการศึกษา คือ แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เข้าร่วมโครงการ เชียงรายล้านนา สปาที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) น้ำพุร้อนป่าตึง ต. ป่าตึง 2) น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต. บ้านดู่ 3) น้ำพุร้อนผาเสริฐ ต. ดอยฮาง 4) น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต. ทรายขาว และ 5) น้ำพุร้อนแม่ชะจาน ต. แม่เจดีย์ใหม่ สำหรับบ่อน้ำพุร้อนห้วยหมากเหลี่ยมผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาเนื่องจากอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ซึ่งมีการดำเนินงานแตกต่างจาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตด้านประชากร

1. ศึกษาความต้องการของภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่รับผิดชอบน้ำพุร้อนแต่ละแห่ง และชุมชนท้องถิ่นที่มีแหล่งน้ำร้อนในตำบลที่ตั้งของน้ำพุร้อนทั้ง 5 แห่ง
2. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาใช้บริการน้ำพุร้อนทั้ง 5 แห่ง
3. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศชาวเอเชียตะวันออก และชาวยุโรปทั้งที่เคยใช้และไม่เคยใช้บริการน้ำพุร้อน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางการพัฒนา หมายถึง การวางแผนและวางแนวทางเพื่อให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

การท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการสปาตามแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำพุร้อนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ภาคี หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) เทศบาลบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับน้ำพุร้อน 5 แห่ง ได้แก่ 1) น้ำพุร้อนป่าตึง ต. ป่าตึง 2) น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต. บ้านดู่ 3) น้ำพุร้อนผาเสริฐ ต. ดอยฮาง 4) น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต. ทรายขาว และ 5) น้ำพุร้อนแม่ชะจาน ต. แม่เจดีย์ใหม่

บ่อน้ำพุร้อน หมายถึง แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติมีอุณหภูมิสูงกว่าร่างกายมนุษย์ ไหลขึ้นมา
จากใต้ดิน บางแห่งลำของน้ำและไอน้ำพุ่งขึ้นเป็นช่วง ๆ บางแห่งเป็นบ่อน้ำที่มีอุณหภูมิสูง
เนื่องจากความร้อนใต้พิภพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
2. บริการข้อมูลให้แก่หน่วยงานภาครัฐบาล
3. บริการความรู้แก่ภาคธุรกิจ เช่น เผยแพร่ข้อมูลวิจัย
4. นำไปสู่การสร้างธนาคารข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว
5. เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งานวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงราย ครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปา จากน้ำแร่ธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง โดยประกอบด้วยเนื้อหาที่ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.1 แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.2 กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.3 รูปแบบบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

2.4 องค์ประกอบและประเภทของสปา

2.5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำพุร้อน

2.5.1 ความหมายของน้ำพุร้อน

2.5.2 ต้นกำเนิดของน้ำพุร้อน

2.5.3 ประโยชน์ของน้ำพุร้อน

2.6 ลักษณะทางกายภาพและเคมีของน้ำพุร้อนในประเทศไทย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย(สทอ.) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) นับเป็นรูปแบบหนึ่งทางการท่องเที่ยวถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง (niche market) และเป็นจุดขายสำคัญของการ

ท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (long stay tourism) อันจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวและประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีสถานที่พักผ่อนที่ให้บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยออกแบบการผลิต และพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและมีคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาระบบการกำหนดมาตรฐานคุณภาพเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานสากลอย่างเพียงพอในการพัฒนาเสริมสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางแห่งท่องเที่ยวคุณภาพระดับโลก (world class quality destination) ของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพที่ยั่งยืนได้ในอนาคต

อีกทั้งยังได้กล่าวถึงนิยามโดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) สามารถแบ่งออกได้ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวได้ 2 ประเภทหลัก ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (health promotion tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธีในที่พักผ่อน เช่น การนวดแผนไทย การอบ / ประคบสมุนไพร การใช้วิธีสูดควันบำบัด (aroma therapy) การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน (spa) การฝึกกายบริหารท่าฤๅษีดัดตน การฝึกสมาธิตามแนวพุทธศาสนา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งนับเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปในตัว

2. การท่องเที่ยวเชิงรักษาฟื้นฟูสุขภาพ (health healing tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพตรวจร่างกายและรักษาโรค ทำฟันและรักษาสุขภาพฟัน การผ่าตัดเสริมความงามการผ่าตัดแปลงเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งประโยชน์ต่อการรักษาฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

2.1.2 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2540:7-8) ได้กล่าวถึงความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

ในขณะเดียวกันบริษัท เปียมพงศ์ศานต์ (2538) ให้ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำเอาทรัพยากรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง ความอยู่ดีกินดี และความสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น เป็นการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศ

ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนคือเป้าหมายหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย

1. การดำเนินการในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
2. ให้ความตระหนักในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ชนบทธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
3. ประชาชนสามารถได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทุกส่วนที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค
4. ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนในชนบท สามารถเสนอแนวทางหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.2.1 แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2540:27-29) ได้ให้แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถก่อประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ และสามารถควบคุมผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีน้อยที่สุด โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพดี ดังนั้นแนวคิดของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงต้องส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยหลักที่สำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีการวางแผนในลักษณะแผนรวมมากขึ้น กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีความรับผิดชอบต่อความร่วมมือในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย

2. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควรมีการปรึกษาแบบประชาธิปไตยมากขึ้น กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควรมาจากแนวคิดของหลาย ๆ คน ซึ่งแต่ละคนอาจมีแนวคิดไม่เหมือนกัน จึงต้องนำข้อแตกต่างของแนวคิดนี้มาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

3. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควรกำหนดรูปแบบให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไม่ควรชักชวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดให้เดินทางในช่วงเวลาเดียวกัน ควรกระจายไปในช่วงต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้เกิดความแออัดเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

4. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสามารถวัดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการทบทวนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งโครงการเล็กและโครงการใหญ่

5. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสามารถวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนย่อมต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยต้องเป็นตัวจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

6. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสามารถกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องไม่ก่อผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสมดุลเป็นขีดจำกัดของการพัฒนา

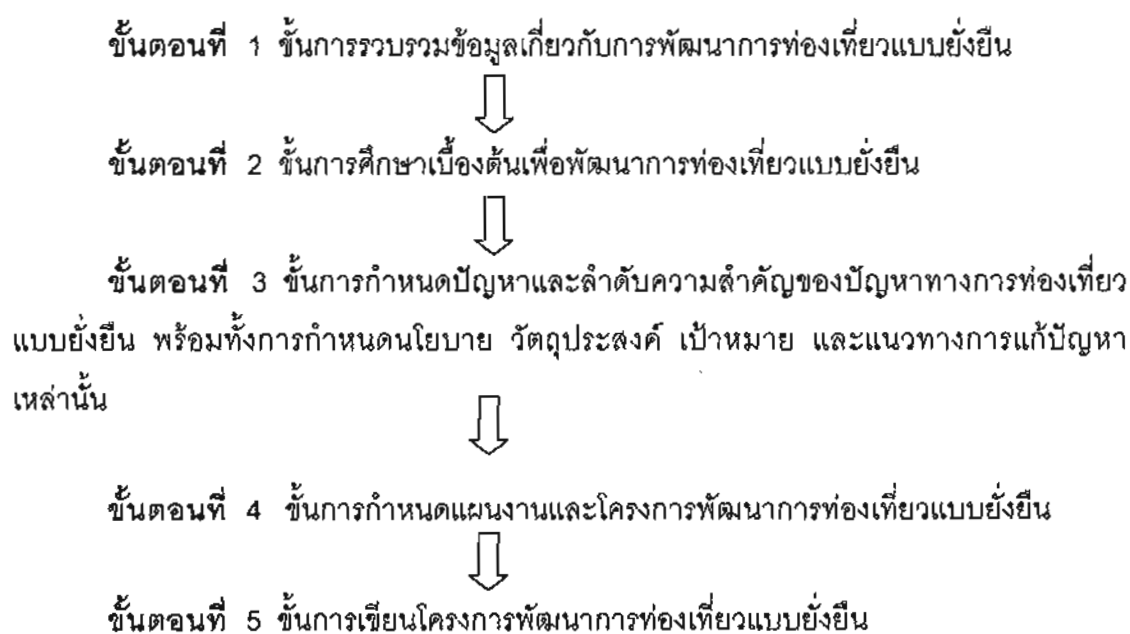
จึงเห็นได้ว่า “แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางขึ้นล่วงหน้า เพื่อให้แนวคิดพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประสบความสำเร็จ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แล้วกำหนดออกมาในรูปของแผนที่จะพัฒนาองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6 แผนคือ (1) แผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (2) แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (3) แผนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (4) แผนพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (5) แผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และ (6) แผนพัฒนาการสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” หรือจะกล่าวได้ว่าแนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ต่าง ๆ จึงเป็นกระบวนการ ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 6 แผนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะทำการศึกษาถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

2.2.2 กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2540:239-272) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และการตัดสินใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวทุก ๆ ด้าน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะทำให้เขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนนั้น แล้วเขาจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่และมีพันธะทางใจที่ได้มีส่วนร่วม ซึ่งต่างกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาในอดีตที่กำหนดมาจากส่วนกลางของรัฐบาล ในรูปแบบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง (top – down planning) โดยส่วนราชการจะแสดงบทบาทในฐานะผู้ให้ และประชาชนท้องถิ่นอยู่ในฐานะผู้รับ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ในปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาลได้มีการทบทวนและกำหนดนโยบายในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ โดยหันไปมุ่งพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ความเจริญ มีการ

กระจายรายได้สู่ชุมชน เพื่อลดช่องว่างของฐานะรายได้ให้ลดน้อยลงระหว่างเขตเมืองกับชนบท และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเองในรูปการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากเบื้องล่างขึ้นเบื้องบน (bottom-up planning) ซึ่งเป็นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยจะต้องสำรวจความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นก่อนว่า มีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือยัง ถ้าชุมชนท้องถิ่นยังไม่พร้อม ก็ยังไม่ควรมีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นนั้นมีความพร้อมที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนหรือกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะมี 5 ขั้นตอนที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นขั้นการสำรวจเบื้องต้น (Preliminary Survey) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้วยการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของพื้นที่ที่ต้องการจะพัฒนาทั้งด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระดับกว้างที่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจะต้องทำการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นอยู่ 4 หมวดใหญ่ๆ คือ (1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ (2) ทรัพยากรท่องเที่ยว (3) ตลาดท่องเที่ยว (4) ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นขั้นการศึกษาเบื้องต้น (preliminary study) หลังขั้นตอนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้วยการนำเอาข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้ง 4 หมวด ในขั้นที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และศึกษาถึงภาพรวมของพื้นที่ที่ต้องการจะพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไรในแต่ละหมวด เพื่อจะได้ทราบว่าจุดเด่นมีความเหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้หรือไม่ และมีจุดด้อยที่พอจะปรับปรุงแก้ไขได้หรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์และศึกษาหมวดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) หมวดสภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ (2) หมวดทรัพยากรการท่องเที่ยว (3) หมวดตลาดท่องเที่ยว (4) หมวดความพร้อมด้านการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการกำหนดปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พร้อมทั้งการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น เป็นขั้นตอนที่นำเอาจุดด้อยของการศึกษาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมจะทำการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในขั้นที่ 2 มากำหนดเป็นปัญหาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเหล่านั้นเพื่อพัฒนาจุดเด่นในอนาคต แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการกำหนดแผนงานและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นขั้นตอนที่นำเอารอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่ที่ต้องการจะพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในขั้นตอนที่ 3 มากำหนดเป็นแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต่อจากนั้นก็กำหนดโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแต่ละแผนงาน โดยแผนงานหนึ่งอาจมีหลายโครงการก็ได้ ซึ่งการกำหนดแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะมี 6 แผนงาน คือ (1) แผนงานพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (2) แผนงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (3) แผนงานพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (4) แผนงานพัฒนาตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (5) แผนงานพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (6) แผนงานพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.3 รูปแบบบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ

ในประเทศไทยได้มีการจัดรูปแบบกิจกรรมการให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลายไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (health promotion tourism) ได้แก่

1. การนวดแผนไทย เป็นวิธีบำบัดรักษาโรคของคนไทยที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ซึ่งบำบัดด้วยการกด จับ ดัด ดึง ประโยชน์ของการนวดแผนไทย คือ (1) ช่วยทำให้ระบบหมุนเวียนของโลหิตดี

สุขภาพแข็งแรง (2) ช่วยทำให้การเคลื่อนไหวของสรีระคล่องแคล่วอย่างธรรมชาติ (3) สามารถบรรเทาโรค และอาการปวดต่าง ๆ ของข้อต่อและกล้ามเนื้อ (4) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและถ่ายทอดความเชื่ออาหารต่อผู้ถูกนวด

2. การนวดเท้า เป็นวิธีการนวดและกดจุดบนเท้าเพื่อกระตุ้นตามแนวเส้นเอ็น 10 เส้น ที่มีความสำคัญต่อสุขภาพ โดยการกระตุ้นเส้นสายให้เดินสะดวก โดยเริ่มจาก ฝ่าเท้า หลังเท้า แล้วไปที่ขา ประโยชน์ของการนวดเท้าเพื่อสุขภาพ คือ (1) ช่วยส่งเสริมสุขภาพโดยกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิตน้ำเหลือง และกระตุ้นการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายให้ทำงานสมดุล (2) ช่วยป้องกันโรคบางอย่าง อาทิ ท้องผูก หืด ปวดหัว โรคไต โรคเครียด ไมเกรน และไขมัน เป็นต้น (3) ส่งผลดีทางด้านสุขภาพจิต รู้สึกสบายลดอาการตึงเครียด

3. การอบและประคบสมุนไพร

3.1 การอบสมุนไพร เป็นการอบตัวด้วยไอน้ำที่ได้จากการต้มสมุนไพร 2 แบบ คือ การอบแห้ง (sauna) โดยใช้ความร้อนจากถ่านหินบนเตา และการอบเปียก โดยใช้หม้อต้มสมุนไพรที่มีท่อส่งไอน้ำเข้าไปภายในห้องอบ ประโยชน์ของการอบสมุนไพร คือ (1) ช่วยทำให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น คลายความตึงเครียด (2) ช่วยชำระล้างและขับของเสียออกจากร่างกายทางผิวหนัง (3) ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และเส้นเอ็น บรรเทาอาการปวดเมื่อย (4) ช่วยทำให้ระบบหายใจดีขึ้น (5) ช่วยบำรุงผิวพรรณ บรรเทาอาการคันรักษาผดผื่น (6) ช่วยรักษาอาการโรคผิวหนังชนิดมีร้ายแรงและไม่ติดเชื้อ (7) บรรเทาอาการโรคภูมิแพ้ (8) ช่วยทำให้น้ำหนักร่างกายลดลงชั่วคราว (9) ช่วยสตรีปวดประจำเดือนไม่มีใช้ร่วม และช่วยหญิงหลังคลอดบุตรให้มดลูกเข้าอู่เร็ว (10) บรรเทาอาการบวม เหน็บชา และอาการลมพิษ (11) ช่วยป้องกันหรือบรรเทาโรคหอบหืด และอาการบางอย่าง เช่น ยอก เกาต์ อัมพฤกษ์ เป็นต้น (12) เป็นการส่งเสริมสุขภาพที่อาจใช้ร่วมกับการรักษาอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

3.2 การประคบสมุนไพร เป็นการนำสมุนไพรสดที่มีตัวยาสำคัญ เช่น หัวไพล ขมิ้นอ้อย ตะไคร้ ผิวมะกรูด ฯลฯ ห่อใส่ผ้ารวมกันโดยใช้วิธีหนึ่งให้ร้อนเพื่อให้เกิดน้ำมันหอมระเหย ประโยชน์ของการประคบสมุนไพร คือ (1) ช่วยแก้เคล็ด ชัดยอก ฟกช้ำ ลดอาการบวม (2) ลดการติดขัดของข้อต่อ การเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ ทำให้เนื้อเยื่อพังผืดและเส้นเอ็นยืดตัวออก (3) ช่วยลดอาการปวดที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อหลังบาดเจ็บ 24-48 ชั่วโมง (4) ช่วยให้การไหลเวียนของโลหิต และน้ำเหลืองบริเวณผิวหนังดีขึ้น (5) ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย ผิวหนังสดชื่นขึ้น

4. สுவคนธบำบัด (aroma therapy) เป็นวิธีการใช้น้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพร และกลิ่นหอมที่ได้จากสัตว์ โดยวิธีการใช้น้ำมันหอมระเหยที่นิยมใช้ในสุวคนธบำบัด มีอยู่ 3 วิธี ดังนี้

4.1 การสูดดมโดยตรง โดยสูดดมกลิ่นจากน้ำมันหอมระเหยที่หยดบนสำลีหรือกระดาษทิชชู หรือสูดดมไอรระเหยจากน้ำมันหอมระเหยที่หยดลงในเตาต้มน้ำร้อน

4.2 การผสมน้ำ โดยการเติมน้ำมันหอมระเหยลงในอ่างอาบน้ำ กลิ่นของน้ำมันหอมระเหยจะผ่านเข้าสู่ร่างกายได้ 2 ทาง คือ การสูดดมกลิ่นที่ระเหยขึ้นมาจากน้ำ และการแทรกซึมเข้าทางผิวหนัง

4.3 การใช้กับผิวหนังโดยตรง โดยทาน้ำมันหอมระเหยชนิดเจือจางบนผิวหนัง แล้วนวดตามร่างกายด้วยมือเปล่าแบบลูบไล่ไปมาด้วยน้ำหนักที่สม่ำเสมอ

5. การบริการอาบน้ำแร่ (spa) เป็นการให้บริการอาบน้ำจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่พบในรูปของน้ำพุร้อนหรือบ่อน้ำร้อน

6. วารีบำบัด (water therapy) เป็นการอาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วยการออกกำลังกายในน้ำ ซึ่งเรียกว่า ไฮโดรเทอราปี (hydrotherapy) นอกจากนี้ยังมีวิธีวารีบำบัดแบบง่าย ๆ คือ การอาบน้ำร้อนสลับน้ำเย็น โดยเริ่มต้นอาบน้ำร้อนก่อน 3-5 นาที แล้วสลับการอาบน้ำเย็น

7. การฝึกกายบริหารท่าฤาษีตัดตน เป็นการออกกำลังกายในท่าต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ การตัดตนยังอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างท่าทางการเคลื่อนไหวกับการหายใจเป็นหลักสำคัญ จึงต้องมีการทำสมาธิร่วมด้วย ประโยชน์การฝึกกายบริหารท่าฤาษีตัดตนคือ (1) ช่วยทำให้เกิดความเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของแขนขาหรือข้อต่อต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างคล่องแคล่ว บางท่าจะมีการกดหรือบีบนิ้วร่วมไปด้วย รวมทั้งฝึกลมหายใจเข้าออกอย่างลึก ๆ และช้า ๆ (2) มีการใช้สมาธิร่วมด้วย จะช่วยยกระดับจิตใจให้พ้นอารมณ์ขุ่นมัว หงุดหงิด ความง่วง ความท้อแท้ ความเครียด และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการหายใจ หากมีการฝึกหายใจให้ถูกต้อง (3) ทำให้โลหิตหมุนเวียนดี เลือดลมเดินได้สะดวก เป็นการออกกำลังกายที่สามารถทำได้ทุกอิริยาบถ (4) เป็นการต่อต้านโรคภัย บำรุงรักษาสุขภาพให้มีอายุยืนยาว

8. การฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา (buddhist meditation)

9. การบริการอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

10. การบริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม เป็นการนำสารสกัดจากธรรมชาติและสมุนไพรมาใช้ในการผลิตเครื่องสำอาง เพื่อลดอันตรายและการแพ้สารสังเคราะห์

2.4 องค์ประกอบและประเภทของสปา

2.4.1 องค์ประกอบของสปา

สปานอกจากจะเป็นกิจกรรมบำบัดสุขภาพด้วยน้ำแล้ว ยังประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านโภชนาการ การออกกำลังกาย ตลอดจนถึงความสวยงาม ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้น ต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่า สปาจะมีการพัฒนารูปแบบที่ขยายออกไปมาก แต่หัวใจสำคัญของสปา มีอยู่ 4 ประการ คือ การอาบน้ำชำระร่างกาย การให้ความร้อนแก่ร่างกาย การขัดถู นวด และการผ่อนคลาย นอกจากนี้ กิจกรรมสปายังมีส่วนที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ได้แก่

รูป จากสถานที่ซึ่งมีการสร้างบรรยากาศให้ร่มรื่น และสงบรู้สึกผ่อนคลาย เช่น ตกแต่งเป็นศูนย์สปา ที่เต็มไปด้วย พันธ์ุแมกไม้หลายชนิด

รส จากเครื่องดื่มหรืออาหารที่มีคุณสมบัติช่วยขับสารพิษที่ตกค้าง และเสริมสร้างสุขภาพควบคู่กันไป

กลิ่น จากการบำบัดด้วยพฤษาธรรมชาติ หรือสมุนไพร

เสียง โดยนำเสียงเพลงบรรเลงมาช่วยในการผ่อนคลาย

สัมผัส เป็นการนวดเพื่อผ่อนคลาย ซึ่งอาจนำภูมิปัญญาตะวันตกมาผสมผสานกับการนวดแผนโบราณของแต่ละท้องถิ่นก็ได้

2.4.2 ประเภทของธุรกิจสปา

ในแต่ละประเทศจะมีหลักการจำแนกตามรูปแบบบริการสปาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ขึ้นอยู่กับการนำมาประยุกต์หรือผสมผสานให้มีลักษณะโดดเด่นตามการวางตำแหน่งสถานที่บริการหรือเป็นเอกลักษณ์สอดคล้องตามความต้องการตลาดแต่ละกลุ่มซึ่งล้วนแสวงหาการบำบัดฟื้นฟูสุขภาพทั้งที่เป็นสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตใจให้ได้รับการผ่อนคลายเพื่อเพิ่มพลังชีวิต สำหรับการจำแนกประเภทธุรกิจสปาตามหลักการขององค์การสปาระหว่างประเทศ หรือ International Spa Association (ISPA- Europe) แบ่งเป็นดังนี้

- Hotel & Resort Spa สถานบริการสปาที่อยู่ในโรงแรมหรือรีสอร์ท เพื่อรองรับผู้มาพักแรมที่ต้องการใช้บริการสปาเพื่อผ่อนคลายนอกเหนือจากใช้บริการห้องพัก

- Destination Spa เป็นสปาที่ตั้งแยกออกมาต่างหากอย่างเด่นชัด เพื่อให้บริการดูแลสุขภาพด้วยบริการเป็นการเฉพาะอย่างครบวงจร ผู้มาใช้บริการไม่ใช่เข้ามาพักอย่างเดียว แต่จะต้องพักและเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้โปรแกรมที่เตรียมไว้ให้เลือกมากมาย เช่น โปรแกรมพักผ่อน คลายเครียด โปรแกรมทำสมาธิและดูแลสุขภาพจิต เป็นต้น

- Medical Spa เป็นสปาที่มีการบำบัดรักษาควบคู่กับศาสตร์ทางการแพทย์และเครื่องมือแพทย์บางอย่างภายใต้การดูแลของบุคลากรแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ บริการสปานี้มักตั้งอยู่ตามสถานรักษาพยาบาล อาทิ โรงพยาบาล คลินิก

- Day Spa or City Spa เป็นสปาที่ใช้เวลาในการทำให้เสร็จระหว่างวัน อาจแค่เพียง 30 นาที หรือ 1 ชั่วโมง จึงไม่จำเป็นต้องมีห้องพักไว้บริการ สถานที่ตั้งของสปาประเภทนี้จึงมักอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ หรือย่านธุรกิจสำคัญที่มีผู้มาใช้บริการสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก

- Mineral Spring Spa เป็นการให้บริการสปาตามแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นบ่อน้ำร้อนหรือน้ำพุร้อนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

- Club Spa เป็นสปาที่มีการผสมผสานกับฟิตเนสหรือการออกกำลังกายเพื่อให้บริการสมาชิกสโมสร

- Cruise Ship Spa เป็นการให้บริการสปาบนเรือสำราญ ผสานกับการออกกำลังกาย การจัดเตรียมอาหารที่ส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้มีความสุขสบาย ผ่อนคลายและปลอดโปร่งระหว่างเดินทาง

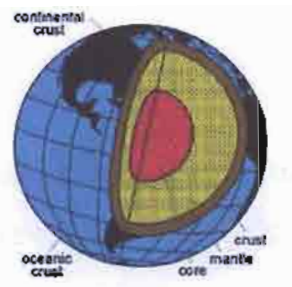
2.5 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับน้ำพุร้อน

2.5.1 ความหมายของน้ำพุร้อน

น้ำพุร้อน หรือ บ่อน้ำร้อน (hot spring) (<http://encyclopedia.learn.in.th>) คือ แหล่งน้ำที่มีอุณหภูมิสูงกว่าร่างกายมนุษย์ไหลขึ้นมาจากใต้ดิน น้ำที่พุขึ้นมาจากจะอุ่น ๆ จนถึงเดือดพล่าน และอาจมีแร่ธาตุรวมทั้งก๊าซละลายอยู่ ทำให้มีรสและกลิ่นต่างๆ กัน ปริมาณน้ำที่ไหลออกมาจากแต่ละบ่อต่างกัน น้ำพุร้อนมีทางเดินน้ำใต้ดินใหญ่ทำให้น้ำสามารถไหลเวียนอย่างรวดเร็วได้ น้ำร้อนที่ไหลขึ้นมาจะไหลไปจากแหล่งหรือกลายเป็นไอเพื่อปล่อยพลังงานความร้อน เมื่อน้ำร้อนเย็นลงแล้วจะไหลกลับสู่ระบบน้ำใต้ดิน สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่อยู่ในน้ำพุร้อนและบริเวณโดยรอบมักจะทำให้บ่อมีสีดินหลากหลายน ในประเทศไทยมีแหล่งน้ำพุร้อนอยู่หลายแห่ง เช่น น้ำพุร้อน อ. ฝาง จ. เชียงใหม่ และน้ำพุร้อนที่ อ. แม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นต้น น้ำพุร้อนใน

ประเทศไทย อาจเกิดจากความร้อนของหินหนืด หรือความร้อนจากการสลายตัวของธาตุกัมมันตรังสี น้ำในน้ำพุร้อนส่วนใหญ่มีส่วนประกอบของแร่ธาตุ และสารละลายเจือปนอยู่ในจำนวนที่ไม่เป็นปัญหากับสิ่งแวดล้อมของน้ำร้อนในแหล่งกักเก็บอยู่ระหว่าง 100-200 องศาเซลเซียส

พลังงานความร้อนใต้พิภพ

“เปลือกโลก”

เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีน้ำร้อนไหลขึ้นมาจากใต้ดิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายในโลกยังคงมีความร้อนอยู่ ปกติมักเกิดขึ้นจากบริเวณที่เคยมีภูเขาไฟระเบิดและดับสนิทแล้วมาก่อน เช่นในประเทศญี่ปุ่น ทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น

สำหรับคำว่า “น้ำพุร้อน” และ “บ่อน้ำร้อน” คนไทยยังเรียกกันผิด ๆ ทั้งที่มีความหมายแตกต่างกัน หากน้ำร้อนตามธรรมชาติที่อยู่ลึกลงไปใต้พื้นดินค่อย ๆ ซึมเอ่อขึ้นมาบนพื้นผิวโลกเรียกว่า “บ่อน้ำร้อน” แต่หากว่ามันปะทุพวยพุ่งสูงขึ้นไปในอากาศจึงเรียกว่า “น้ำพุร้อน” (geyser) แหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพที่พบในโลกของเรา แบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ลักษณะ คือ แหล่งที่เป็นไอน้ำส่วนใหญ่ แหล่งที่เป็นน้ำร้อนส่วนใหญ่ และแหล่งหินร้อนแห้ง แหล่งที่เป็นไอน้ำส่วนใหญ่ (steam dominated) เป็นแหล่งกักเก็บความร้อนที่ประกอบด้วย ไอน้ำมากกว่า 95% โดยทั่วไปมักจะเป็นแหล่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหินหลอมเหลวร้อนที่อยู่ตื้น ๆ อุณหภูมิของไอน้ำร้อนจะสูงกว่า 240 °C ขึ้นไป แหล่งที่เป็นไอน้ำส่วนใหญ่นี้จะพบน้อยมากในโลกเรา แต่สามารถนำมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าได้มากที่สุด เช่น The Geyser Field ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และ Larderello ในประเทศอิตาลี เป็นต้น แหล่งที่เป็นน้ำร้อนส่วนใหญ่ (Hot Water Dominated) เป็นแหล่งกักเก็บสะสมความร้อนที่ประกอบไปด้วยน้ำร้อนเป็นส่วนใหญ่ อุณหภูมิ น้ำร้อนจะมีตั้งแต่ 100 °C ขึ้นไป ระบบนี้จะพบมากที่สุดในโลก เช่น Cerro Prieto ในประเทศเม็กซิโก และ Hatchobaru ในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

แหล่งหินร้อนแห้ง (hot dry rock) เป็นแหล่งสะสมความร้อนที่เป็นหินเนื้อแน่น แต่ไม่มีน้ำร้อนหรือไอน้ำไหลหมุนเวียนอยู่ ดังนั้นถ้าจะนำมาใช้ จำเป็นต้องอัดน้ำเย็นลงไปทางหลุมเจาะ ให้น้ำได้รับความร้อนจากหินร้อน โดยไหลหมุนเวียนภายในรอยแตกที่กระทำขึ้น จากนั้นก็ทำการสูบน้ำร้อนนี้ขึ้นมาทางหลุมเจาะอีกหลุมหนึ่ง ซึ่งเจาะลงไปให้ตัดกับรอยแตกดังกล่าว แหล่งหินร้อนแห่งนี้กำลังทดลองผลิตไฟฟ้าที่มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และ Oita Prefecture ประเทศญี่ปุ่น (ที่มา: http://www.e-travelmart.com/club_07.html)

พลังงานจากน้ำพุร้อน

โลกที่เราอาศัยอยู่นี้เป็นแหล่ง สำรองพลังงานความร้อนขนาดมหึมา พลังงานนี้ซ่อนลึกลงไปภายใต้ชั้นต่าง ๆ ของพื้นผิวโลกและจะถูกนำขึ้นมาสู่พื้นผิวโลกโดยผ่านทางภูเขาไฟ บ่อน้ำร้อนและน้ำพุร้อน

ส่วนภูเขาไฟ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วส่วนใหญ่จะนึกถึงภูเขารูปกรวยคว่ำขนาดใหญ่ที่ระเบิดพวยพุ่งส่งเปลวไฟ ก๊าซ และก้อนหินปลิวขึ้นไปในท้องฟ้า การปะทุ อย่างขนานใหญ่ของภูเขาไฟ บางครั้งก็ให้สิ่งล้ำค่าออกมา นั่นคือ พลังงานปริมาณมหาศาลในรูป ของไอน้ำและความร้อนนั่นเอง อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมา มนุษย์สามารถควบคุมและใช้ประโยชน์ จากพลังงานนี้ได้เพียงส่วนน้อยนิดเท่านั้น ในบางประเทศมีการนำเอาพลังไอน้ำจากภูเขาไฟไปใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและผลิตสารเคมีหลายชนิด เช่น กรดบอริก (boric acid) เป็นต้น ตัวอย่างเช่นในประเทศอิตาลี มีระบบผลิตพลังงานทั้งระบบโดยอาศัยไอน้ำร้อนจากใต้พื้นพิภพ และระบบนี้ยังให้วัตถุดิบที่สำคัญมาใช้ในงานอุตสาหกรรมเคมีอีกด้วย น้ำพุร้อน แหล่งกำเนิดพลังงานอื่น ๆ ก็มีอีก เช่น บ่อน้ำร้อนและน้ำพุร้อน ในบางส่วนของโลกจะมีน้ำร้อนตามธรรมชาติอยู่ลึกลงไปใต้พื้นดิน ถ้าน้ำร้อนค่อย ๆ ซึมเอ่อขึ้นมาบนพื้น ผิวโลกเราเรียกว่า บ่อน้ำร้อน แต่ถ้าหากว่ามันปะทุพวยพุ่งสูงขึ้นไปในอากาศ เราก็เรียกว่า น้ำพุร้อน ในบางประเทศน้ำร้อนและไอน้ำถูกนำมาใช้ใน การผลิตกระแสไฟฟ้า และแจกจ่ายความร้อนและน้ำร้อนเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค ดังเช่น ประเทศไอซ์แลนด์ ซึ่งมีน้ำพุร้อนอยู่มากมายหลายแห่งและมีบ่อน้ำร้อนที่จัดได้ว่าอยู่ในบรรดาบ่อน้ำร้อนที่ร้อนที่สุดในโลกด้วย น้ำพุและบ่อน้ำร้อนเหล่านี้เกิดอยู่ท่ามกลางแหล่งหินละลายอันทุรกันดารใกล้กรุงเรกยะวิก (REYKJAVIK) เมืองหลวงของประเทศ น้ำร้อนจากเครือข่ายของบ่อน้ำร้อนอันกว้างใหญ่นี้ถูกส่งไปตามท่อเพื่อใช้เป็นน้ำร้อนและทำความอบอุ่นให้กับบ้านเรือน โรงพยาบาลโรงเรียน และอาคารสาธารณะต่าง ๆ

ในประเทศนิวซีแลนด์มีปอน้ำร้อน และน้ำพุร้อนอยู่มากมายเช่นเดียวกับที่พบในประเทศไอซ์แลนด์ และที่ป่าสงวนแห่งชาติเยลโลว์สโตน (YELLOWSTONE) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับที่ประเทศอิตาลี วิศวกรของนิวซีแลนด์ได้สร้าง โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้าจากไอน้ำร้อนที่อยู่ใต้ดินด้วย

ในพื้นที่บางแห่งตามชายฝั่งทะเลด้าน มหาสมุทรแอตแลนติกของประเทศฝรั่งเศส สภาพน้ำขึ้น น้ำลง เป็นภาพที่น่าตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างยิ่ง เกาะมงแซงมิเชล (MONT-SAINT-MICHEL) แสดงให้เห็นเป็นอย่างดี เมื่อน้ำลง เกาะมงแซงมิเชลจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของ แผ่นดินใหญ่ของประเทศฝรั่งเศส และเมื่อกระแสน้ำค่อย ๆ เอ่อสูงขึ้น น้ำจะล้อมรอบแผ่นดินนี้ ทำให้กลายเป็นเกาะ ในช่วงเวลาน้ำขึ้นนี้ การเดินทางไปสู่เกาะจะกระทำได้ก็โดยทางเรือหรือ โดยเส้นทางที่มีความยาวหนึ่งไมล์ซึ่งเชื่อมตัวเกาะกับแผ่นดินใหญ่ นักวิทยาศาสตร์ได้อาศัย สภาพะน้ำที่ขึ้นสูงเป็นพิเศษนี้เป็นตัวจ่ายพลังงานให้แก่สถานผลิตไฟฟ้าพลังน้ำขึ้น น้ำลงที่ชายฝั่ง ของประเทศฝรั่งเศส ในพื้นที่ธรณีของเรา มีทรัพยากรอันล้ำค่าอยู่มากมาย และได้เรียนรู้วิธีการควบคุม และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมแล้วทรัพยากรเหล่านี้ก็ให้ ประโยชน์แก่มวลมนุษยทั้งโลกมากมาย (ที่มา: http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet3/supinya/spring_energy/spring-energy.htm)

2.5.2 ต้นกำเนิดน้ำพุร้อน

แบ่งย่อยออกได้ 5 ประการ คือ

- น้ำพุร้อนที่พบบริเวณหินอัคนี น้ำใต้ดินได้รับการถ่ายเทความร้อนจากหินอัคนีที่ร้อนในระดับลึก และไหลย้อนกลับขึ้นสู่ผิวดิน
- น้ำพุร้อนที่เกิดอยู่ใกล้ หรือเกิดอยู่ในหินแกรนิต โดยน้ำฝนและน้ำผิวดินไหลลงสู่ใต้ดินตามรอยเลื่อนและรอยแตกของหิน จนถึงความลึกระดับหนึ่ง เมื่อได้รับการถ่ายเทความร้อนแล้ว จึงไหลกลับสู่ผิวดินตามรอยเลื่อนและรอยแตกของหิน เกิดเป็นน้ำพุร้อนที่มีอุณหภูมิใกล้เคียง
- น้ำพุร้อนที่เกิดอยู่บริเวณรอยเลื่อนของเปลือกโลก เป็นน้ำพุร้อนที่เกิดในหินชนิดอื่นที่ปิดทับหินแกรนิต โดยน้ำฝนและน้ำผิวดินไหลลงสู่ใต้ดินตามรอยเลื่อน รอยแตก และรูพรุนของหิน จนถึงความลึกระดับหนึ่ง เมื่อได้รับการถ่ายเทความร้อนแล้ว จึงไหลกลับสู่ผิวดินตามรอยเลื่อนและรอยแตกของหิน เกิดเป็นน้ำพุร้อน หรือปอน้ำอุ่น
- รอยเลื่อนปกติในทิศทางเหนือ-ใต้ ที่เกิดอยู่ทั่วไปในช่วงเวลาไม่เกิน 1.8 ล้านปี (หลังยุคเทอร์เชียรี) เป็นตัวให้ความร้อนเพิ่มขึ้น

-สำหรับน้ำพุร้อนในประเทศไทยมีค่าการไหลถ่ายความร้อนสูง (High Heat Flow) ซึ่งเป็นผลมาจากชั้นเปลือกโลกและชั้นแมนเทิล (Mantle) บางหรืออยู่ตื้นกว่าปกติ
(ที่มา: http://www.e-travelmart.com/club_07.html)

2.5.3 การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อน

โดยทั่วไปเรารู้จักน้ำพุร้อนเนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าน้ำพุร้อน แต่น้ำพุร้อนยังสามารถนำมาพัฒนาใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้า ด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตรกรรมอีกด้วย

การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า แหล่งน้ำพุร้อนฝาง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ เป็นโครงการเอนกประสงค์พลังงานความร้อนใต้พิภพเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้พัฒนาผลิตกระแสไฟฟ้าและใช้ประโยชน์โดยตรง

แหล่งน้ำพุร้อนที่มีบ่อน้ำร้อนมากกว่า 100 บ่อ ใล้ให้เห็นอยู่ในหินแกรนิตยุคคาร์บอนิเฟอรัส อุณหภูมิของน้ำพุร้อนสูงกว่า 90 °C และอัตราการไหลขึ้นมาเองตามธรรมชาติของน้ำพุร้อนวัดได้ 22.4 ลิตร/วินาที การศึกษาขั้นต้นบ่งชี้ว่าอัตราการไหลของน้ำร้อนจากบ่อเจาะสำรวจจุดนี้ประมาณ 100 เมตร มีความเหมาะสมต่อการนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยระบบ 2 วงจร ขนาดกำลังผลิต 300 กิโลวัตต์ ดังนั้นในปี พ.ศ.2532 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ติดตั้งโรงไฟฟ้าสาริตที่ใช้พลังงานความร้อนใต้พิภพเป็นแห่งแรกในประเทศไทย และเป็นแห่งแรกในเอเชียอาคเนย์ กระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ปีละประมาณ 1,200,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง โดยถูกส่งต่อเข้ากับระบบสายส่งไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเพื่อจ่ายให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าตามบ้านเรือนต่อไป

การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม อาทิเช่น

2.1 ห้องอบแห้ง เป็นผลพลอยได้จากน้ำร้อนที่ปล่อยจากโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำพุร้อนฝาง (ณ อุณหภูมิ 77 °C) จะไหลเวียนเป่าเข้าไปในห้องอบแห้ง ซึ่งทำเป็นชั้น ๆ สำหรับวางผลิตผล การเกษตร การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยคิดอัตราค่าอบพริกให้แห้งซึ่งใช้เวลา 3 วัน เป็นเงิน 1.20 บาท/กิโลกรัม พริกที่นำเข้าอบแห้งจะให้สีแดงเท่ากันตลอดทั้งเม็ด และน้ำหนักของพริกแห้งจะเหลือเพียง 30 % ของน้ำหนักพริกสด

2.2 ห้องทำความเย็น น้ำร้อนที่เหลือปล่อยออกมาจากโรงไฟฟ้า สามารถนำมาพัฒนาเป็นห้องเย็นโดยใช้ระบบการดูดซับความเย็น ซึ่งจะรักษาอุณหภูมิอยู่ที่ประมาณ 4 °C ผลิตผลทางการเกษตรที่นำมาเก็บในห้องเย็น ได้แก่ มะนาว หัวหอม และลิ้นจี่ ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการเน่าเสียของผลิตผลลดลง โดยที่มะนาวจะเน่าเสียเพียง 8.2 % และลิ้นจี่เน่าเสีย 10 % ภายใน

ระยะเวลาทดลองเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นเป็นเวลา 1 เดือน นอกจากนี้ น้ำอุ่นบางส่วนที่เหลือจากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งยังเป็นน้ำที่สะอาดอยู่ จะถูกส่งผ่านลำธารน้ำตามธรรมชาติไปใช้ในการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรได้อีก

การใช้ประโยชน์น้ำพุร้อนด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาให้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว เป็นที่สำหรับสำหรับการอาบน้ำเพื่อสุขภาพ การทำห้องอบเฮมาและอบไอน้ำ และการทำสระว่ายน้ำร้อน เป็นต้น หลายคนคงนึกว่าการอาบน้ำพุร้อนหรือที่คนไทยมักเรียกติดปากว่า "การอาบน้ำแร่" คงเพิ่งมาเริ่มนิยมในช่วง 10-20 ปี มานี้ แท้ที่จริงมนุษย์ทั่วไปมีการอาบน้ำพุร้อนมายาวนานกว่า 1,000 ปี โดยเชื่อว่าจะทำให้สุขภาพดีขึ้น และยังสามารถรักษาบรรเทาอาการบางอย่างที่เป็นสาเหตุของโรคภัยต่าง ๆ ได้ แต่ทั้งนี้ยังไม่มียศกรหรือหน่วยงานใดระบุอย่างแน่ชัดว่าการอาบน้ำพุร้อนช่วยรักษาโรคได้ อย่างนักวิชาการทางการแพทย์ท่านหนึ่งก็ไม่ได้กล่าวถึงการอาบน้ำพุร้อนว่าช่วยรักษาโรค แต่บอกว่า "คุณสมบัติของน้ำแร่ที่มีอุณหภูมิ 42 °C มีความสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ที่เรียกว่าธาราบำบัด โดยอาศัยหลักการที่ว่า การใช้ น้ำที่มีอุณหภูมิสูงในระดับที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต มีผลต่อการผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ เป็นผลให้รู้สึกสบายตัวยิ่งขึ้น เมื่อร่างกายรู้สึกสบายขึ้น ความตึงเครียดน้อยลง ย่อมมีผลต่อสภาพจิตใจ อันเป็นการลดความเครียดได้อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งห้องอาบน้ำพุร้อนแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ ได้แก่ ห้องอาบน้ำร้อนแบบปิด และห้องอาบน้ำร้อนแบบเปิด ห้องอาบน้ำร้อนแบบปิดมีลักษณะเป็นห้องส่วนตัวที่มีอากาศถ่ายเทได้น้อยมาก ส่วนห้องอาบน้ำร้อนแบบเปิด ไม่มีกำแพงล้อมรอบ ทำให้อากาศไหลถ่ายเทได้สะดวก

(ที่มา: http://www.e-travelmart.com/club_07.html)

ประเภทน้ำพุร้อน และประโยชน์จากการอาบน้ำพุร้อน

ประเภท	คุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมี	ประโยชน์
น้ำพุร้อนทั่วไป (Simple Springs)	อุณหภูมิสูงกว่า 25 องศาเซลเซียส ประกอบด้วยธาตุคาร์บอน, แกลีและแร่อื่นๆ น้อยกว่า 1 กรัม	รักษาโรคปวดวิถีประสาท และโรคปวดข้อ การอาบน้ำพุร้อนเป็นประจำจะช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพ
น้ำพุร้อนคาร์บอเนต	ประกอบด้วยธาตุคาร์บอนและแร่อื่นๆ น้อยกว่า 1 กรัม/ลิตร	รักษาโรคเกี่ยวกับหัวใจ ทำให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น

ประเภท	คุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมี	ประโยชน์
(Carbonate Springs)	ลักษณะทั่วไปคล้ายกับน้ำพุร้อนทั่วไปแต่มีปริมาณของคาร์บอเนตสูงกว่า อุณหภูมิค่อนข้างต่ำ หรือเป็นน้ำพุเย็น	รักษาโรคประสาทและความผิดปกติของเพศหญิง
น้ำพุร้อนดินคาร์บอนหนัก (Heavy Carbon Soil Springs)	ธาตุคาร์บอน และแร่อื่น ๆ มากกว่า 1 กรัม/ลิตร	รักษาโรคปวดข้อ โรคปวดวิถีประสาท และโรคผิดปกติของผิวหนังเรื้อรัง การดื่มน้ำนี้ช่วยผ่อนคลายปัญหาเกี่ยวกับระบบย่อยอาหารและอาการบวมหรืออักเสบของกระเพาะอาหาร
น้ำพุร้อนเกลือ(Salt Springs)	ประกอบด้วยสารเคมีมากกว่าน้ำพุร้อนทั่วไป คือมีแร่ธาตุต่างๆ มากกว่า 1 กรัม/ลิตร ในกรณีที่น้ำประกอบด้วยเกลือระหว่าง 1-5 กรัม/ลิตร เรียกว่า น้ำพุเกลืออ่อน (Weak Saline) เกลือระหว่าง 5-10 กรัม/ลิตร เรียกว่า น้ำพุเกลือ และ เกลือมากกว่า 10กรัม/ลิตร เรียกว่า น้ำพุเกลือเข้มข้น (Strong Salt) และมีคุณสมบัติเก็บรักษาอุณหภูมิและความร้อนได้ดี	เช่นเดียวกับ น้ำพุร้อนดินคาร์บอนเนต

ประเภท	คุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมี	ประโยชน์
น้ำพุร้อนเกลือ โซเดียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต (Saltine Sodium Hydrogen Carbomate Springs)	น้ำพุเกลือ ที่มีส่วนประกอบของโซเดียม ไฮโดรเจนคาร์บอเนต และ Alkaline Base	เช่นเดียวกับ น้ำพุร้อนดินคาร์บอเนต

(ที่มา <http://www.east.co.jp/dip-e/ante/onsen/what.html>)

Alkine Base = สารละลายต่างเข้มข้น, พลาสมา และน้ำพุ Sulfite = เกลือของกรดซัลฟูรัส, Vitrol = เป็นอีกชื่อหนึ่งของกรดซัลฟูริก หรือ สิ่งที่มีเกลือ, Arteriosclerosis = ไขมันอุดตันในเส้นเลือดหัวใจ, Cholecystitis = ถุงน้ำดีอักเสบ, Female Disorder = ความผิดปกติของเพศหญิง, Neuralgia = โรคปวดวิถีประสาท, Neurological = โรคประสาท, วิกฤตจิต, Rehabilitation = การฟื้นฟูสมรรถภาพ, Rheumatism = โรคปวดข้อ โรคเข้าข้อ

ข้อแนะนำการอาบน้ำพุร้อนและดื่มน้ำพุร้อน

มีทั้งหมด 9 ประการ ได้แก่

1. ก่อนลงอาบน้ำพุร้อน ควรอ่านป้ายข้อความต่าง ๆ ที่แสดงบอกไว้บริเวณบ่ออาบน้ำพุร้อนอยู่เสมอ เพื่อที่เราจะได้ทราบอุณหภูมิของน้ำพุร้อน ณ ที่แห่งนั้น แล้วจึงชำระร่างกายให้สะอาดในบริเวณที่อาบน้ำภายนอกที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ และก่อนลงแช่/อาบน้ำพุร้อน ควรทดสอบอุณหภูมิของน้ำร้อนด้วยการจุ่มมือลงในบ่อน้ำ แล้วย่อยหย่อนตัวลงในบ่อน้ำร้อนอย่างช้า ๆ เพื่อให้ร่างกายปรับสภาพให้เข้ากับน้ำร้อน

2. สิ่งสำคัญและควรพิจารณาก่อนการอาบน้ำพุร้อน คือ "ความสะอาด" เนื่องจากน้ำพุร้อนหลายแห่งเป็นการจัดให้อาบน้ำแบบห้องอาบน้ำรวม หรือแยกเป็นห้องอาบน้ำสำหรับผู้หญิง/ผู้ชาย ซึ่งก็ยังเป็นห้องรวมอยู่ดี

3. คนที่มีร่างกายอ่อนเพลียหรือเพิ่งเสร็จจากการออกกำลังกายมาใหม่ ๆ ควรอาบน้ำพุร้อนแบบเปิด เนื่องจากมีความต้องการอากาศออกซิเจนมากกว่าคนที่มีสภาพร่างกายปกติ

4. ควรอาบน้ำพุร้อนเพียงวันละ 2 - 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที แบ่งออกเป็นชำระล้างทำความสะอาดร่างกาย 20 นาที และกายภาพบำบัดในน้ำพุร้อน ณ อุณหภูมิ 40 °C อีก 10 นาที ใน

กรณีที่คุณหมึกของน้ำพุร้อนน้อยกว่า 40 °C หรือน้ำพุร้อนเป็นน้ำอุ่นที่มีปริมาณของสารละลายแร่ธาตุต่าง ๆ น้อย เราอาจเพิ่มระยะเวลาในการอาบน้ำให้นานขึ้น

5. การแช่น้ำร้อนนานเกินไปอาจทำให้รู้สึกอึดอัด หากรู้สึกเช่นนั้นก็ควรขึ้นมาพักผ่อน คลายความเครียด แล้วจึงค่อยกลับลงไปอาบน้ำพุร้อนอีกครั้ง ต่อเมื่อรู้สึกว่าร่างกายเบา โปร่งสบาย และกระปรี้กระเปร่า จึงหยุดการแช่ แล้วขึ้นมาเช็ดตัวและเปลี่ยนเสื้อผ้า

6. น้ำพุร้อนไม่เพียงแต่จะประกอบด้วยสารละลายแร่ธาตุต่าง ๆ เท่านั้น แต่น้ำพุร้อนยังมีแรงดัน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นสภาพของร่างกาย ควรปล่อยให้ น้ำพุร้อนพุ่งตัวให้เราลอยขึ้นเหนือ น้ำ เพื่อจะช่วยให้ร่างกายปลอดโปร่ง และเชื่อว่าจะช่วยกระตุ้นทำให้สภาวะแวดล้อมภายในมดลูก และช่องท้องของเพศหญิงดีขึ้น

7. การอาบน้ำพุร้อนช่วยให้รูขุมขนของร่างกายเปิดกว้างออก เป็นการทำความสะอาดรูขุมขน และช่วยให้แร่ธาตุในน้ำพุร้อนไหลถ่ายเทตามรูขนเข้าไปในร่างกาย นอกจากนี้ยังช่วยให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า ลดความเครียด และก่อให้เกิดความสมดุลในระบบประสาท

8. โดยทั่วไปบ่ออาบน้ำพุร้อนเป็นบ่อสาธารณะที่มีคนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นควรทำความสะอาดร่างกายให้สะอาดอีกครั้งด้วยน้ำสะอาดจากบ่อน้ำพุร้อนที่ไม่ได้ใช้อาบรวม เพราะแร่ธาตุที่อยู่ในน้ำพุร้อนจะซึมผ่านรูขุมขนเข้าไปในร่างกายเราได้ต้องใช้เวลา 6-7 ชั่วโมง หากเราชำระร่างกายในบริเวณที่อาบน้ำภายนอกที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ จึงเสมือนเป็นการชำระเอาแร่ธาตุออกจากร่างกายของเราด้วย ยกเว้นแต่เราได้อาบน้ำพุร้อนไปนานถึง 7 ชั่วโมง

9. การบริโภคหรือดื่มน้ำพุร้อนก็มีประโยชน์เช่นกัน น้ำพุร้อนจะประกอบด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบการเผาผลาญอาหาร (metabolism) แต่การดื่มน้ำพุร้อนเป็นจำนวนมากย่อมไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ ทั้งนี้การดื่มน้ำพุร้อนต้องมั่นใจว่าส่วนประกอบของแร่ธาตุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในน้ำพุร้อนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่มตามพระราชบัญญัติน้ำแร่ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2534 อนึ่งภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำพุร้อน ตลอดจนก๊อกน้ำและท่อน้ำต้องถูกออกแบบมาอย่างดีเพื่อใช้บรรจุน้ำพุร้อน อย่าดื่มน้ำพุร้อนแบบการดื่มอย่างกระหายหรือกลืนน้ำลงคอทีละมาก ๆ แต่ควรจิบดื่มทีละน้อย และใช้เวลาในการดื่มน้ำ 30-50 นาที/ขวด โดยควรดื่มในระหว่างที่ท้องว่าง และไม่ควรรดื่มน้ำก่อนนอน แต่น้ำพุร้อนบางชนิดเหมาะสำหรับการดื่มหลังทานอาหาร

(ที่มา: http://www.e-travelmart.com/club_07.html)

2.6 ลักษณะทางกายภาพและเคมีของน้ำพุร้อนในประเทศไทย

ลักษณะทางกายภาพและเคมีของน้ำพุร้อนในประเทศไทย มีดังนี้

- ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (ph) อยู่ระหว่าง 6.4 -9.5

- ปริมาณสารละลายในน้ำต่ำ (Low Total Dissolve Solid) อยู่ระหว่าง 200-650 ส่วนในล้าน (ppm) ยกเว้นน้ำพุร้อนที่เป็นน้ำเค็มให้ค่าปริมาณสารละลายสูงมาก - น้ำพุร้อนส่วนใหญ่ทางภาคเหนือและภาคตะวันตกมีค่าฟลูออไรด์สูงมากกว่า 5 ส่วนในล้าน (ppm) และได้กลิ่นกำมะถันค่อนข้างแรงและน้ำพุร้อน 6 แห่งในภาคใต้ เป็นน้ำเค็ม และให้เอนทัลปีมีค่าต่ำถึงปานกลาง (ที่มา: http://www.e-travelmart.com/club_07.html)

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของนักวิจัยแต่ละท่านมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาวิธีการและแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งที่ทำการศึกษา เช่น งานวิจัยของทัศนภรณ์ นาคเขียว (2545) ได้สรุปกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาไปงเดียด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องมีการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว การบริหารจัดการตามหลักวิชาการ และต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง ส่วนยุริพรรณ แสนใจยา (2545) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาไร้ชาสูวิรุพี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agro-tourism) นั่นคือจะต้องมีการออกแบบและจัดทำ Landscape โดยสถาปนิก การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดให้มีกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว ในส่วนของนิฐริน ไล่พันธ์ (2545) ได้วิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ 6 ด้าน คือ (1) ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก (3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว (5) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ (6) ด้านการส่งเสริมการลงทุน

ส่วนงานวิจัยของเบญจา จันทร (2545) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่าควรมีการพัฒนา 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูง ด้านบุคลากร ด้านความพร้อมของชุมชน และด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และในงานวิจัยของ

อรรถนพ บุญจันทร์ (2544) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบ้านพักแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนในชุมชนมีความต้องการให้ชุมชนได้รับการพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตลาด และการประชาสัมพันธ์

โดยภาพรวมทั้งงานวิจัยของทัศนีย์ ยูรีพรรณ นิฐริน เบญจา และอรรถนพ ต่างพบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการ จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์ ควบคู่กันไป ควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มโครงการ เพื่อปลูกจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของร่วมกันจะได้นำมาซึ่งความหวงแหน หละหลวมกันทำนุบำรุงรักษาไว้ให้ลูกหลาน และเป็นแหล่งที่มาของรายได้ร่วมกันทั้งชุมชนต่อไป เว้นแต่งานวิจัยของยูรีพรรณ ที่มีได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และนอกจากนี้ นิฐริน ยังได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควร จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากทั้งภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ (1) ด้านสถานที่ (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (3) ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ (4) ด้านการให้ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (6) ด้านการปลูกจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น และ (7) ด้านการส่งเสริมการลงทุน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในประเทศมาเลเซีย เรื่อง Thermal springs of Malaysia and their potential development โดย Abdul Rahim Samusdin, Umar Harzah, Rakmi Ab. Rahman, Chamhuri Siwar, Mohd Faudi Mohd. Jani and Redzan Othman (1997) เป็นการศึกษาศักยภาพการพัฒนาน้ำพุร้อนเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้มีการสำรวจแหล่งน้ำพุร้อนเป็นจำนวน 40 แห่ง และจากการศึกษาพบว่ามี 9 แห่ง ที่มีศักยภาพในการพัฒนาอยู่ในระดับที่สูง ส่วนอีก 14 แห่งอยู่ในระดับปานกลาง และอีก 17 แห่ง อยู่ระดับต่ำ โดยจะใช้เกณฑ์ในการศึกษาความเป็นไปได้ 2 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านเทคโนโลยี 2. ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การศึกษาปัจจัยทางภูมิศาสตร์ คุณภาพน้ำ อุณหภูมิของน้ำ ส่วนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานการณ์การตลาดของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่โดยรอบบริเวณ และการเข้าถึงแหล่งน้ำพุร้อน ซึ่งตัวชี้วัดความมีศักยภาพสูงด้านเทคโนโลยีจะพิจารณา คุณภาพน้ำ อุณหภูมิ น้ำ รวมถึงการไหลเวียนของน้ำ ซึ่งจะมีผลต่อร่างกายของมนุษย์ ส่วนด้านเศรษฐกิจ พิจารณา การเข้าถึงที่สะดวก การตลาดที่มีคุณภาพ และสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบเป็นธรรมชาติ รวมถึงมีการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคที่

สะดวกสบาย และยังมีผลการศึกษาของ Ingthorsson, Omar, M. L.A. ได้ศึกษาเรื่อง Exploratory study of design and programming approaches for geothermal resorts with case studies in Iceland, the United States, Japan and New Zealand เป็นการศึกษาด้าน Geothermal resorts (รีสอร์ทน้ำพุร้อน) จำนวน 20 กว่าแห่ง ในประเทศไอซ์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศนิวซีแลนด์ ศึกษาด้านรูปแบบและโปรแกรมต่าง ๆ ที่ให้บริการ โดยจะพิจารณารูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่มีอยู่ และผลการศึกษารูปได้ว่า Geothermal resorts สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ Health, Mixed – used และ Recreation และทั้ง 3 กลุ่มนี้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ขนาดของสระ การบริการเฉพาะอย่าง กฎระเบียบในการใช้บริการ การวางแผนและการพัฒนารีสอร์ท ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดรูปแบบและการตกแต่งรีสอร์ทน้ำพุร้อน

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ยังไม่ได้มีนักวิจัยท่านใดได้ทำการศึกษาในภาพรวมของทั้งจังหวัด และอีกทั้งจังหวัดเชียงรายมีบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติหลายแห่ง แต่ละแห่งมีสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์และรูปแบบการบริการ ลักษณะประชากร จุดเด่น และปัญหาที่แตกต่างกัน เพราะบ่อน้ำพุร้อนบางแห่งได้รับการพัฒนาแล้ว บางแห่งมีการพัฒนาบางส่วน บางแห่งเคยได้รับการพัฒนาแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ แต่บางแห่งยังไม่เคยได้รับการพัฒนาเลย เพื่อจะได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อจะใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixing methodologies) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative method) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ(quantitative method)

ผลการวิจัยที่ได้จากวิธีการศึกษาแบบดังกล่าวจะเป็นผลการวิจัยที่สามารถสรุปเป็นตัวแทนของประชากรได้ (generalization) อีกทั้งยังเป็นผลวิจัยมีนัยเชื่อถือและมีความสมบูรณ์ลึกซึ้ง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย
3. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth interview) ได้แก่ ภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย จำนวน 15-20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบเจาะจง(purposive sampling)

2) กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth interview) ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย จำนวน 40-50 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบเจาะจง (purposive sampling)

3) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นเอเชียตะวันออก 200 ชุด และยุโรป จำนวน 200 ชุด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบบังเอิญ(accidental sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อ จะใช้เครื่องมือทั้งสามแบบประกอบกันดังนี้คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับภาคี เพื่อสำรวจความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม(questionnaire) กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 200 ชุด และยุโรป จำนวน 200 ชุด เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้รับและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย
4. จัดการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคี นักท่องเที่ยวชาวไทย และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน และจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) และทดสอบแบบสอบถาม(pretest) และจะใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ผลการวิจัย หลังจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วจะได้รายงานผลการวิจัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปีจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ซึ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แยกการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด

เชียงราย

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่นและสภาพทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปี แบ่งเป็น

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปี

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปี

เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 เกี่ยวกับความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปี

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปีจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการใช้บริการสปีจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ลักษณะของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ให้บริการด้านสปา

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 เกี่ยวกับสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการเข้ารับบริการในแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ และสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเมื่อเข้ามาใช้บริการในแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วน จะนำไปสู่การตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวถึงรูปแบบการบริการที่แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายควรมีเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น

1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของเทศบาลตำบลบ้านดู่

เทศบาลตำบลบ้านดู่ มีพื้นที่ทั้งหมด 71 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับ ตำบลนางแล ตำบลริมกก เทศบาลนครเชียงราย ตำบลแม่ข้าวต้มและตำบลแม่ยาว โดยตำบลบ้านดู่มีความสำคัญหลายอย่าง ได้แก่ เป็นสถานที่ตั้งของสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และสนามบินนานาชาติเชียงราย ตำบลบ้านดู่นอกจากจะเป็นทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ริมกก, เทศบาลเมือง อ.เมือง จ.เชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.ริมกก, แม่ข้าวต้ม อ.เมือง จ.เชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย

เทศบาลตำบลบ้านดู่ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 15,781 คน เป็นชาย 7,354 คน เป็นหญิง 8,427 คน ในพื้นที่ตำบลบ้านดู่มีชาวเขาที่อาศัยอยู่ในตำบล จำนวน 1 เผ่า และมีเพียงหมู่บ้านเดียว คือ หมู่บ้านมุเซอตอยปุไซ

ประชาชนในเทศบาลตำบลบ้านดู่ มีอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน รับราชการ และมีอาชีพเสริม คือ ค้าขาย

การคมนาคมใช้เส้นทางเชียงราย - แม่สาย ด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 110 (เชียงราย - แม่จัน)

2) สภาพพื้นฐานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงราย บนทางหลวงสาย 1089 จากแม่จัน - ผาง ห่างจากตัวจังหวัดเชียงรายเป็นระยะทางประมาณ 38 กิโลเมตร บริเวณพิกัดเอ็นที 580309 เหนือ , 718147 ได้ , 901288 ตะวันออก และ 538280 ตะวันตก ลักษณะพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบ ทางทิศเหนือและทิศใต้มีภูเขาตั้งอยู่ทั้งสองด้าน มีที่ราบลุ่มอยู่ระหว่างกลาง มีแม่น้ำจันไหลผ่าน ขนาดพื้นที่ ประมาณ 220 ตารางกิโลเมตร จำนวน 137,500 ไร่ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.ป่าซาง อ.แม่จัน และ ต.สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.แม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ท่าสุด และ ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.ท่าตอน อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ และประเทศพม่า

ตำบลป่าตึงมีครัวเรือน จำนวน 7,069 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งหมด จำนวน 22,17 คน จำแนกเป็นชาย 11,021 คน และหญิง 11,154 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 93 คนต่อ ตารางกิโลเมตร

ประชาชนในตำบลป่าตึง มีอาชีพหลัก คือ ทำนา และมีอาชีพเสริม คือ ทำไร่ถั่วเหลือง, ข้าวโพด, รับจ้าง, ค้าขาย, ทอผ้า, ปักผ้า

การคมนาคมใช้เส้นทางเชียงราย - ผาง อยู่ระหว่างทางไปดอยแม่สลองสายใหม่ (ทางหลวงหมายเลข 1089) ด้านซ้ายมือใกล้หลัก กม. 78

3) สภาพพื้นฐานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว

ตำบลทรายขาว เป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 15 ตำบล ของอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยมีที่ตั้งทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอพาน มีระยะทางห่างจากจุดใกล้สุดประมาณ 10 กิโลเมตรและจุดไกลสุดประมาณ 22 กิโลเมตร หรือประมาณ 86.687 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและเป็นที่ยอดและที่ลาดเชิงเขา มีเนื้อที่ 69.35 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 เป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา และประมาณ ร้อยละ 25 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นที่ราบสูง และภูเขา ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.ธารทอง อ.พาน จ.เชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.เจริญเมือง ต.สันกลาง อ.พาน จ.เชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ต.เจริญเมือง ต.แม่ฮ้อ อ.พาน จ.เชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ต.แม่สรวย อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

ตำบลทรายขาว มีครัวเรือน จำนวน 2,649 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งหมด จำนวน 10,209 คน จำแนกเป็นชาย 5,008 คน และหญิง 5,201 คน

ประชาชนในตำบลทรายขาวส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำไร่ร่นาสวนผสม ส่วนในเวลาว่างจากฤดูกาลทำนา ส่วนมาก ก็จะประกอบอาชีพเสริมด้วยการรับจ้างทั่วไป นอกจากนี้ยังมีอาชีพจากการประกอบอาชีพพาณิชย์ เช่น การทำโรงงานอุตสาหกรรมภายในครอบครัว เช่น โรงสี ร้านขายของชำ ร้านอาหาร เปิดหอพักนักศึกษาเช่า และมีประชากรอีกจำนวนหนึ่งประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งสามารถจำแนกประเภทอาชีพ เป็นสัดส่วนได้ดังนี้ อาชีพทำการเกษตร ร้อยละ 70 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20 ประกอบอาชีพพาณิชย์ร้อยละ 5 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจร้อยละ 5

การคมนาคมใช้เส้นทางสายพหลโยธิน จากจังหวัดเชียงราย ถึงตำบลทรายขาว โดยรถยนต์ส่วนตัว หรือรถประจำทางเชียงราย-พาน ระยะทาง 29 กิโลเมตร

4) สภาพพื้นฐานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง

ตำบลดอยฮาง เป็นตำบลที่แยกมาจากตำบลแม่ยาวเมื่อปี พ.ศ. 2535 มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองเชียงราย มีระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงรายถึงองค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง ประมาณ 8 กิโลเมตร ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กชั้น 5 มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ในเขต

อำเภอเมืองเชียงราย 5 ตำบล ปัจจุบันสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง ตั้งอยู่ที่ 261 หมู่ที่ 3 บ้านดอยฮางใน ตำบลดอยฮาง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

อาณาเขต และเขตการปกครอง สภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง ร้อยละ 80 เป็นพื้นที่เขตภูเขา สูงระดับความสูง ประมาณ 500 - 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่เหลือเป็นพื้นที่ราบลุ่มติดลำน้ำกกและที่ราบตามแนวเชิงเขา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 91 ตารางกิโลเมตร หรือ 56,875 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทิศตะวันออกเป็นที่ราบทิศเหนือและทิศใต้เป็นทุ่งนาและที่ราบ มีภูเขาตั้งอยู่ทั้งสองด้าน ที่ราบลุ่มอยู่ตรงกลางมีแม่น้ำจันไหลผ่าน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.แม่กรณ์ อ.เมือง จ.เชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ต.ริมกก, รอบเวียง อ.เมือง จ.เชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ต.ห้วยชมภู อ.เมือง จ.เชียงราย

ตำบลดอยฮาง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้น 4,472. คน แบ่งเป็นชาย 2,286. คน หญิง 2,186 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 45.10 คนต่อ ตารางกิโลเมตร

ลักษณะประชาชนเผ่าในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮางโดยจำแนกตามรายหมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 เป็นชาวพื้นเมือง และป่าเกอะฮอย (กะเหรี่ยง)
- หมู่ที่ 2,3,4 เป็นชาวพื้นเมือง
- หมู่ที่ 5 เป็นชาวป่าเกอะฮอย (กะเหรี่ยง)
- หมู่ที่ 6 เป็นชาวพื้นเมือง , อาข่า , มูเซอ
- หมู่ที่ 7 เป็นชาวพื้นเมือง , อาข่า , มูเซอ , ลีซอ , จีนฮ่อ
- หมู่ที่ 8 เป็นชาวป่าเกอะฮอย (กะเหรี่ยง)

ประชาชนในตำบลดอยฮางส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำไร่นาสวนผสม ส่วนเวลาว่างจากฤดูทำก็จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพหาของป่า นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพด้านการพาณิชย์ การทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน การบริการต่าง ๆ ตลอดจนรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

การคมนาคมจากอำเภอเมืองเชียงราย สามารถเดินทางได้ทั้งทางบก และทางน้ำ โดยทางบก มีเส้นทางถนนลาดยางทางหลวงชนบทของกรมโยธาธิการ เชื่อมจากตัวเมืองเชียงราย เข้ามาพื้นที่หมู่บ้านภายในตำบลรวมระยะทาง 20 กิโลเมตร ถนนภายในหมู่บ้านหรือซอยภายในหมู่บ้าน

เป็นคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และนอกจากนี้ยังมีเส้นทางถนนดินลูกรังที่เป็นเส้นทางหมู่บ้านห่างไกล หมู่บ้านบิรวารชาวเขาและเส้นทางเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ท่องเที่ยว ส่วนทางน้ำ มีเรือหางยาวและแพรับจ้าง บริการสำหรับนักท่องเที่ยวและชาวบ้านทั่วไปรับส่งผู้โดยสารตามลำน้ำกก ตลอดปี เช่น ท่าเรือเชิงสะพานแม่ฟ้าหลวง สามารถเช่าเรือหางยาวแบบเหมาลำไป-กลับ บ่อน้ำร้อนผาเสริฐ ลำละ 600 บาท นั่งได้ 8 คน ใช้เวลาเดินทาง 40 นาที

5) สภาพพื้นฐานทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจดีย์ใหม่

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจดีย์ใหม่ ยกฐานะจากสภาองค์ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2540 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 สภาพภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ราษฎรส่วนใหญ่ปลูกสร้างบ้านอยู่ตามสองฝั่งของทางหลวง หมายเลข 118 เชื่อมระหว่าง จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ เนื่องจากตำบลแม่เจดีย์ใหม่เป็นตำบลที่มีเขตติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่ จึงเปรียบเสมือนประตูสู่เชียงรายแห่งหนึ่ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.แม่เจดีย์ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.ป่าเมี่ยง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ.วังเหนือ จ.ลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจดีย์ใหม่ ตั้งอยู่อำเภอเวียงป่าเป้า พื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 290 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็นหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 2,593 หลังคาเรือน มีความ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 11,512 คน เป็นชาย 5,860 คน เป็นหญิง 5,652 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 32.74 คนต่อตารางกิโลเมตร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน รับจ้าง ทัศนกรรมพื้นบ้าน และอุตสาหกรรมในครัวเรือน

การคมนาคมไปยังบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน ตำบลแม่เจดีย์ใหม่ อยู่ห่างจากอำเภอเวียงป่าเป้า ประมาณ 19 กม. เดินทางตามเส้นทางหลวงหมายเลข 118 ผ่านอำเภอเวียงป่าเป้า ตลาดแม่ชะจาน บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจานอยู่ริมทางซ้ายมือ ระหว่างหลัก กิโลเมตรที่ 64 – 65

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ
ในจังหวัดเชียงราย

1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท

ภาพ 1 ป้ายทางเข้าบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท

ภาพ 2 อ่างอาบน้ำแร่ในตัวอาคารหลังใหม่ของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท

ภาพ 3 อ่างอาบน้ำแร่ในตัวอาคารหลังเก่าของบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท

ภาพ 4 ร้านขายอาหาร และสถานที่ติดต่อขอใช้บริการอ่างน้ำแร่บริเวณบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท

น้ำพุร้อนโป่งพระบาทเป็นน้ำพุร้อนตามธรรมชาติที่มีมานานแล้ว และได้มีการสำรวจอย่างจริงจังโดยขอให้สำนักงานทรัพยากรธรณีวิทยาเขต 3 (เชียงใหม่) กรมทรัพยากรธรณี เข้าร่วมสำรวจคุณภาพของน้ำร้อน ต้นกำเนิดของน้ำพุร้อนเดิมบริเวณที่มีอยู่เป็นป่าไม้ไมยราพและแอ่งน้ำ และจุดที่พบน้ำร้อนเป็นลักษณะแอ่งน้ำร้อน (warm pool) ที่มีขนาดเล็กประมาณ 2-3 แอ่ง จากการสำรวจพบว่าอุณหภูมิร้อนผิวดินอยู่ระหว่าง 48-50 องศา และอุณหภูมิใต้ดินสูงประมาณ 125-156 องศา จากอุณหภูมิดังกล่าวสามารถที่จะพัฒนาทำเป็นแหล่งอาบน้ำอุ่นตามธรรมชาติเพื่อสุขภาพ (spa treatment) หรือทำเป็นห้องอาบน้ำแร่ (balneology) ซึ่งในประเทศจีน ญี่ปุ่น ยุโรปหรือในอเมริกา เชื่อกันว่าได้อาบน้ำหรือแช่ตัวในน้ำร้อนอุณหภูมิระหว่าง 42-45 องศา ทำให้การหมุนเวียนโลหิตในร่างกายดีขึ้น น้ำร้อนจะขยายรูขุมขนทำให้ร่างกายขับสิ่งสกปรกปะปนมา กับเหงื่อได้ดีจะช่วยทำให้รู้สึกสดชื่น นอกจากนี้ยังช่วยรักษาอาการปวดเมื่อยตามข้อกระดูกกล้ามเนื้อและกล้ามเนื้อที่อยู่ในน้ำพุร้อนจะช่วยรักษาโรคผิวหนังได้เป็นอย่างดีแต่น้ำร้อนที่พบในบ้านคู่มิสามารถที่จะนำมาบริโภคได้ เนื่องจากมีความเข้มข้นของฟลูออไรด์และซัลไฟด์สูงกว่ามาตรฐานน้ำแร่เพื่อการบริโภค

น้ำแร่ในปัจจุบันที่มีการให้บริการอยู่ที่อู่มีอุณหภูมิประมาณ 60 องศา ปี พ.ศ. 2540 มีการสร้างอาคาร 1 หลัง ภายในมีห้องอาบน้ำแร่ส่วนตัว จำนวน 6 ห้อง ให้บริการได้ห้องละ 2-3 คน อัตราค่าบริการคือ ราคาห้องละ 20 บาทและต่อคนอีกคนละ 10บาท รวมเป็น 30 บาทต่อคนต่อห้อง และต่อมาได้มีการสร้างอาคารหลังใหม่โดยได้รับงบประมาณจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย(อบจ.) จำนวน 11 ห้อง ภายในมีห้องอาบน้ำแร่รวม 2 ห้อง ให้บริการได้ห้องละ 8 - 10คน และห้องอาบน้ำแร่ส่วนตัว 9 ห้อง ให้บริการได้ห้องละ 2-3 คน อัตราค่าบริการสำหรับห้องอาบน้ำแร่ขนาดใหญ่ ราคาห้องละ 200 บาทสำหรับคนไทย และ 500 บาทสำหรับชาวต่างชาติ

ปัจจุบันเทศบาลตำบลบ้านคู่อำเภอลำปางดำเนินการขอความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายในการออกแบบสถานที่สร้างและแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนโป่งพระบาทให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป และน้ำพุร้อนโป่งพระบาทยังได้เข้าร่วมโครงการ "ล้านนาสปาชีวิต"

2) สภาพพื้นฐานทั่วไปของบ่อน้ำพุร้อนป่าดิง

ภาพ 5 บ่อน้ำพุร้อนป่าดิงเป็นน้ำร้อนที่มีความดันทำให้พวยพุ่งตามรอยแยกเลื่อนของผิวดิน

ภาพ 6 อาคารอาบน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนป่าตึง

ภาพ 7 ร้านขายอาหาร และคาราโอเกะบริเวณบ่อน้ำพุร้อนป่าตึง

น้ำพุร้อนป่าตึงเป็นแหล่งน้ำพุร้อนที่ใหญ่ที่สุดใน จ. เชียงราย อยู่ที่อำเภอแม่จัน ในเขตตำบลป่าตึง บนเนื้อที่เกือบ 10 ไร่ พบว่ามีบ่อน้ำพุร้อนขึ้นหลายจุด บางจุดพุ่งขึ้นสูงถึง 7 เมตร น้ำพุร้อนนี้เป็นน้ำร้อนที่ไหลขึ้นมาตามลำเหมอ เกิดจากน้ำฝนที่ไหลซึมลงไปผสมกับน้ำข้างล่างในแหล่งเก็บกักเดิม โดยซึมไปตามรอยเลื่อนแล้วสัมผัสกับหินที่ยังร้อนอยู่ภายใต้ผิวโลก จึงได้รับ

ความร้อนจนละลาย แร่ธาตุต่างๆ จากหินปะปนกับน้ำ เมื่อได้รับความร้อนเพิ่มสูงขึ้น ความดันจะเพิ่มขึ้นตามรอยแยกเลื่อน ปรากฏเป็นน้ำพุร้อน

น้ำพุร้อนป่าตึง มีอุณหภูมิแหล่งกักเก็บในระดับ 175-200 องศาเซลเซียส น้ำที่พุ่งขึ้นมาจึงมีอุณหภูมิสูงและปานกลางต่างกันไป บางแห่งมีกลิ่นกำมะถันปนออกมาด้วย น้ำพุร้อนป่าตึงได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่แห่งหนึ่ง

บริเวณน้ำพุร้อนจัดเป็นสวนหย่อมและสร้างฐานคอนกรีตล้อมบริเวณน้ำพุร้อน มีห้องอาบน้ำแร่ แยกชาย หญิง จำนวน 15 ห้อง เป็นห้องแบบตึกอาบ (ห้องธรรมดา) อัตราค่าบริการ 20 บาทต่อคน และห้องที่ลงแช่ (ห้องVIP) อัตราค่าบริการ 30 บาทต่อคน

3) สภาพพื้นฐานทั่วไปของบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว

ภาพ 8 บ่อน้ำแร่ร้อน บ่อน้ำแร่อุ่น และบ่อน้ำแร่เย็นของบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว

ภาพ 9 ร้านขายอาหารและเครื่องดื่มบริเวณบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว

ภาพ 10 ศาลาพักผ่อนบริเวณบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว

น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว มีอ่างแช่ กลางแจ้ง 3 อ่าง บ่อน้ำ 3 บ่อ เป็นบ่อน้ำร้อนที่มีอุณหภูมิ ประมาณ 45 องศาและมีศาลาพักผ่อน พักรถในบริเวณด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล

ทนายชาวเป็นผู้ดูแล โดยเช่าพื้นที่จากกรมทางหลวง โดยจะมีการขอของบสนับสนุนจากทางจังหวัด ปัจจุบันนี้การพัฒนาได้มีการหยุดชะงักเนื่องจากเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม เนื่องจากบริเวณนี้เป็นทางน้ำไหลจึงได้มีการดำเนินการปรับปรุง ขุดวางท่อเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

การดำเนินการทั้งหมด อบต.จะมอบอำนาจหน้าที่ให้ผู้ใหญ่บ้าน มาดูแลแทน ซึ่งในแต่ละครั้งถ้าจะมีการดำเนินการปรับปรุง ผู้ใหญ่บ้านจะมีการทำการประชุมกับคนในพื้นที่ แล้วส่งเรื่องไปยัง อบต. แล้วทางอบต. จะมีการส่งเรื่องมาทางจังหวัด แล้ว อบต. จะเป็นผู้ดูแลงบประมาณ และดำเนินการ

4) สภาพพื้นฐานทั่วไปของบ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ

บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ ตั้งอยู่บริเวณริมลำห้วยโป่งน้ำร้อน บ้านผาเสิริฐพัฒนา หมู่ที่ 6 ตำบลดอยฮาง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย แต่เดิมบ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่ลุ่มใกล้ลำน้ำกก ในฤดูฝนปริมาณน้ำในลำน้ำกกได้ไหลท่วมหนองในพื้นที่บ่อน้ำร้อนเป็นเวลาหลายเดือน และขาดการนำน้ำร้อนมาใช้อย่างจริงจัง มีเพียงการนำหน่อไม้มาแช่ต้มเท่านั้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2545 องค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮางได้ริเริ่มให้มีการพัฒนาและปรับปรุงปรับสภาพภูมิทัศน์บริเวณบ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ โดยของบประมาณการดำเนินการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮางเองจนมาถึงปัจจุบัน การพัฒนาและปรับปรุงได้เสร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายอยู่ในระดับหนึ่ง บ่อน้ำพุร้อน ผาเสิริฐสามารถเปิดบริการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพแบบบ่อรวมกลางแจ้งขนาดใหญ่ , อาคารอาบน้ำแร่แบบบ่อแยกอาบน้ำแร่ระบบสป้า จำนวน 3 อาคาร 8 ห้อง , บริการนวดแผนไทย , บริการให้เช่าเตียงที่พักแรม , การจัดแคมป์ไฟเป็นหมู่คณะ และในบริเวณเดียวกันยังมีปางช้างผาเสิริฐบริการช้างนำเที่ยว ทွ่งดอกบัวตองในฤดูหนาวที่บานสะพรั่งทั่วหุบเขา นำเที่ยวหมู่บ้านชาวเขาเผ่าอาข่า เผ่าลาหู่และนำเที่ยวน้ำตกห้วยแก้ว ทั้งระยะใกล้และระยะไกล นอกจากนี้ยังได้จัดทำท่าเรือบ้านผาเสิริฐให้นักท่องเที่ยวที่ล่องแพตามลำน้ำกกมาจากบ้านท่าตอน หรือโดยสารเรือหางยาวนำเที่ยวชมทัศนียภาพขึ้น-ล่องตามลำน้ำกก ได้แวะพักมาใช้บริการอาบน้ำแร่ ชี่ช้าง เที่ยวน้ำตกหรือเที่ยวหมู่บ้านชาวเขาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงได้อีกด้วย

สำหรับอัตราค่าบริการ แบ่งตามลักษณะบริการ ดังนี้

- อ่างอาบน้ำแร่แบบกลางแจ้ง อัตราค่าบริการ ผู้ใหญ่ 20 บาท เด็ก 10 บาท
- ห้องอาบน้ำแร่แบบแยกอาบส่วนตัวระบบสป้า อัตราค่าบริการ 1 คน 40 บาท ,

2 คน 70 บาท , 3 คน 90 บาท

- บริการเช่าเตียงนอน ขนาดเล็ก 50 บาทต่อคืน , ขนาดกลาง 100 บาทต่อคืน , ขนาดใหญ่ 150 บาทต่อคืน

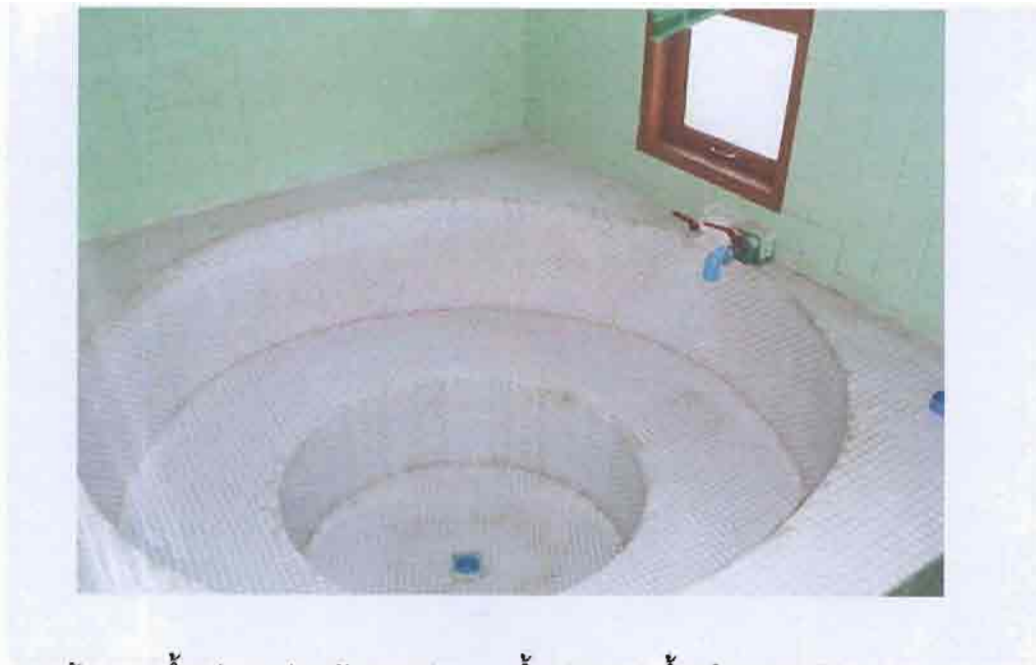
- บริการจัดแคมป์ไฟเป็นหมู่คณะ อัตราตามจำนวนคนที่มาใช้บริการ สามารถจองห้องอาบน้ำแร่ล่วงหน้า

ภาพ 11 ป้ายทางเข้าบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 12 อ่างอาบน้ำแร่แบบกลางแจ้งของบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 13 ห้องอาบน้ำแร่แบบส่วนตัว และอ่างอาบน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนผาเตริฐ

ภาพ 14 อาคารบริการนวดแผนไทยบริเวณบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 15 สถานที่กางเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 16 จุดให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวบริเวณบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 17 ร้านขายอาหารและเครื่องดื่มบริเวณบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

ภาพ 18 บ่อพักน้ำแร่ของบ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ

5) สภาพพื้นฐานทั่วไปของบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน

ภาพ 19 ป้ายทางเข้าน้ำพุร้อนแม่ชะจวน

ภาพ 20 ป่อน้ำแร่ธรรมชาติ ของป่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน

ภาพ 21 ร้านขายของฝากและของที่ระลึกบริเวณป้อมน้ำพุร้อนแม่ชะจาน

บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน มีบ่อน้ำร้อนธรรมชาติ 3 บ่อ แต่ละบ่อกว้างประมาณ 3 เมตร มีอุณหภูมิประมาณ 80 องศาเซลเซียส สามารถต้มไข่สุกได้ภายในเวลา 3 นาที มีห้องอาบน้ำแร่ของเอกชนที่ต่อน้ำพุร้อนมายังห้องอาบน้ำตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามถนน

บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจานเป็นจุดพักรถระหว่างทางจาก เชียงใหม่-เชียงใหม่ มีตลาดจำหน่ายของที่ระลึก เช่น เสื้อผ้า ผ้าฝ้ายทอพื้นเมือง เครื่องประดับ ไม้แกะสลัก มีร้านอาหาร ร้านซากาแฟ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา
แบ่งเป็น

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

ตารางที่ 4.1 ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด
เชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาในด้านต่างๆต่อไปนี้

สถานที่	ด้านการบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านบุคลากร	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านความปลอดภัย
1.น้ำพุร้อนโป่งพระบาท	1.ควรมีบริการอ่างอาบน้ำส่วนตัวเพิ่มขึ้นและอ่างอาบน้ำรวมแบบเปิด 2.ควรมีบริการนวด	1.ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ	1.ควรตกแต่งอาคารแบบล้านนา และกลมกลืนกับธรรมชาติ 2.ควรตกแต่งสวนรอบบริเวณน้ำพุร้อนให้สวยงาม	1. พนักงานควรมีความรู้ความสามารถ อ่อนโยน สามารถโต้ตอบได้ดี 2.ควรมีการอบรมการนวดให้กับชาวบ้านเพื่อจะได้เป็นอาชีพเสริมคนท้องถิ่น	1.ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน เต็ม สะดุดตา 2.ควรมีห้องน้ำห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ 3.ควรมีจุดให้มีตู้เก็บของ 4.ควรมีร้านอาหารและเพิ่มขึ้นและสะอาดมีมาตรฐาน	1.ควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบอาณาบริเวณ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานที่	ด้านการบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านบุคลากร	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านความปลอดภัย
2. น้ำพุร้อนป่าติ่ง	1. ควรให้บริการในรูปแบบสถาปัตยกรรมวงจร 2. ควรต้อนรับน้ำร้อนเป็นแบบฝักบัว	1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ	1. ควรปรับปรุงร้านค้าให้เป็นแบบถาวร และมีการจัดโซนให้เป็นระเบียบ แต่อยากให้มีคาราโอเกะต่อไป เพราะเป็นที่ต้องการของคนในท้องถิ่น 2. ควรตกแต่งสวนให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ และดำรงไว้ซึ่งวิถีชาวบ้านที่สุด	1. ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริการสถาปัตยกรรมก่อนที่จะเปิดให้บริการ และพนักงานควรมีความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น	1. ควรปรับปรุงถนนภายในบริเวณบ่อน้ำพุร้อน 2. ควรปรับปรุงป้ายให้เห็นได้ชัดเจน 3. ควรสร้างที่จอดรถเพิ่ม	1. ควรมีสายตรวจมาดูแลความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานที่	ด้านการบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านบุคลากร	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านความปลอดภัย
3. นักพรีออนท์ช่วยทรายขาว	1. ควรมีห้องอาบน้ำแร่ที่แยกชาย-หญิง		1. ควรพัฒนาสถานที่และปรับปรุงภูมิทัศน์ 2. ควรทำท่อระบายน้ำเพราะเวลาฝนตกน้ำจะเอ่อท่วมบ่อน้ำพุร้อน 3. ควรปรับปรุงความสะอาดรอบบริเวณ 4. ควรย้ายห้องน้ำที่อยู่ด้านหน้าให้ไปอยู่ด้านหลัง	3. ควรมีบุคลากรให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว	1. ควรมีร้านอาหารที่ระลึก 2. ควรมีที่จอดรถที่เพียงพอ 3. ควรจัดทำป้ายบอกสถานที่ให้สวยงามและง่ายต่อการมองเห็น	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สถานที่	ด้านการบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านบุคลากร	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ด้านความปลอดภัย
4. น้ำพุร้อนผาเสิริฐ	1. ควรสร้างห้องอาบน้ำแร่เพิ่ม 2. ควรมีการให้บริการในรูปแบบสถานีครบวงจร		1. ควรปรับปรุงบริเวณโดยรอบบ่อน้ำพุร้อนให้สวยงาม จัดตกแต่งสวนให้กลมกลืนกับธรรมชาติที่สุด	1. ควรอบรมภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น จีน ให้กับบุคลากร เพื่อใช้ในกาบริการนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ 2. ควรชมรมการวาดให้กับคนในท้องถิ่น เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	1. ควรมีจุดจอดรถให้เป็นระเบียบ 2. ควรมีพัฒนาร้านอาหารและเครื่องดื่มให้เป็นมาตรฐาน	
5. น้ำพุร้อนแม่ทะจาน	1. ควรพัฒนาบ่อน้ำพุร้อนให้มีความสะดวกสบาย	1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ	1. ควรตกแต่งสถานที่ให้คงความเป็นธรรมชาติ		1. ควรมีจุดจอดรถเพิ่ม 2. ควรมีศาลาพักผ่อน 3. ควรมีการจัดระเบียบร้านอาหาร	

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

1) น้ำพุร้อนโป่งพระบาท รับผิดชอบโดยเทศบาลตำบลบ้านดู่

น้ำพุร้อนโป่งพระบาท เป็นน้ำพุร้อนที่ใกล้เมือง และใกล้กับสนามบินนานาชาติเชียงราย การพัฒนาปัจจุบันจะเป็นในด้านของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่นตกแต่งอาคาร ปรับภูมิทัศน์ ด้วยเงินรายได้ของเทศบาลตำบลบ้านดู่เอง แต่ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากขาดความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น เพราะชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับ เพราะขาดการชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทางเทศบาลตำบลบ้านดู่ก็มีการประชุมชี้แจงถึงผลที่ชุมชนท้องถิ่นจะได้รับ แต่ชาวบ้านไม่เชื่อถือ ควรให้คนจากหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันการศึกษามาช่วยชี้แจงชาวบ้านถึงจะเชื่อ

2) น้ำพุร้อนป่าตึง รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง

อบต.ป่าตึงได้เสนอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา ตามแผนนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้ของบประมาณไปจำนวนทั้งสิ้น 96 ล้านบาท แต่รัฐบาลจัดสรรมาให้ 27 ล้านบาท ดังนั้นน้ำพุร้อนป่าตึงจึงได้หยุดให้บริการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 ถึง เดือนธันวาคม 2549 เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งปลูกสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการ แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้น้อยกว่าความต้องการใช้จ่ายจึงสามารถทำได้เฉพาะบางส่วนที่สำคัญ ได้แก่ (1) อาคารล้านนาสปาซิติ 1 หลัง ประกอบด้วย ห้องอาบน้ำรวมส่วนตัว 8 ห้อง สำหรับให้บริการ 2-3 คนต่อห้อง และห้องอาบน้ำรวมแยกชาย-หญิง 2 ห้อง สำหรับให้บริการ 40 คนต่อห้อง (2) อาคารศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย (3) อาคารจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP (4) อาคารภัตตาคาร ที่เน้นรูปแบบอาคารแบบพื้นเมือง เน้นอาหารพื้นเมือง คนตรีพื้นเมือง ซึ่งสามารถรองรับลูกค้าได้ประมาณ 300-400 คน สำหรับร้านอาหารของชาวบ้านที่มีอยู่เดิม จะตั้งเป็นหลังๆและมีบริการคาราโอเกะ ทางอบต.ได้มีการประชุมกับเจ้าของร้านอาหาร และตกลงกันว่าถ้าหากจะทำร้านอาหารให้ขึ้นมาทำบนอาคารภัตตาคาร และต้องมีมาตรฐาน และไม่อนุญาตให้มีคาราโอเกะ หรือถ้าหากจะเปลี่ยนมาขายสินค้า ในอาคารแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ก็จะมีการพิจารณาก่อน

นอกจากนี้ทางอบต.ได้ทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในตำบลป่าตึงโดยร่วมกับนักวิจัยอิสระเพื่อที่จะสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจร ดังนี้ หากนักท่องเที่ยวเดินทางมา

เที่ยวที่น้ำพุร้อนป่าติง สามารถเดินชมธรรมชาติไปน้ำตกเที่ยงคืน และเยี่ยมชมหมู่บ้านชนเผ่า จากนั้นก็กลับมาอาบน้ำแร่ที่น้ำพุร้อน อีกทั้งแผนขั้นต่อไปจะให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวด้วย นักท่องเที่ยวจะได้มีกิจกรรม และวางแผนการใช้เวลาสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ เพราะชาวบ้านไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวแค่เดินผ่านมาดูแล้วก็จากไปเนื่องจากอาจจะไม่มีเวลา หรือไม่มีกิจกรรมอะไรให้นักท่องเที่ยว ในความคิดของอบต.และชาวบ้าน ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวไม่ซื้ออะไรกลับไป เพียงแค่การได้พูดคุยทักทายก็ถือเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ดีกว่าการที่นักท่องเที่ยวแค่เดินผ่านมาแล้วก็ผ่านไป และอาจไม่หวนกลับมาอีกก็ได้

โครงการพลังงานใต้พิภพก็เป็นอีกหนึ่งโครงการที่อบต.ได้ทำการศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อตั้งศักยภาพของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติขึ้นมาใช้ประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยสามารถนำเอาพลังงานที่พวยพุ่งจากการเจาะน้ำแร่ธรรมชาติเส้นทางใหม่ ความลึก 58 เมตร ไปสร้างห้องอบเย็น และห้องอบร้อน เพื่อให้ชาวบ้านนำพืชผลทางการเกษตรที่มากเกินไปกว่าความต้องการของตลาดมาขอใช้บริการฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพื่อเป็นการช่วยลดปริมาณผลผลิตในตลาดและอาจทำให้ราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น และแผนขั้นต่อไปจะเจาะเส้นทางน้ำแร่ธรรมชาติเส้นเดิมที่มีความยาว 100 เมตร เพิ่มจากเดิมเพื่อให้ น้ำแร่พุ่งขึ้นจนสามารถนำพลังงานขึ้นมาใช้

หากมีบริการนวด บริการสปา ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ควรมาจากชุมชนท้องถิ่น เช่น สมุนไพรที่ใช้ อบ ประคบ นวด และอาบ ควรมีการส่งเสริมปลูกไว้ใช้เอง หรือส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกและนำมาขายให้อบต. เพื่อนำไปให้บริการแก่ลูกค้า หรือเอาไปบรรจุ และจัดจำหน่ายให้ลูกค้าสามารถนำไปใช้ด้วยตนเอง จึงเป็นการส่งเสริมรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นอีกทาง

สำหรับสิ่งที่อบต.ต้องการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ควรมีความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานในชุมชน(อบต.) นักวิชาการ (บุคลากรจากสถาบันการศึกษา) และรัฐบาล ซึ่งหน่วยงานรัฐควรจัดโปรแกรมให้แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติเป็นโปรแกรมบังคับของทุกๆโปรแกรมทัวร์ คล้ายๆกับที่ประเทศจีนที่มีการจัดให้การชิมชา หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพร เป็นโปรแกรมบังคับให้ทุกทัวร์ต้องไป เป็นต้น

นอกจากนี้ควรสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายๆ กัน เช่นแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายทั้งหมด ควรมีข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวทุกแห่งของสมาชิกเครือข่าย เพื่อที่จะสามารถบอกข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ณ สถานที่ของสมาชิกเครือข่ายแห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวของสมาชิกเครือข่ายได้ ทั้งนี้ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ไม่หวงข้อมูล และไม่แข่งขันกันเอง

3) น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว

ในอดีตพื้นที่ของน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว จำนวน 12 ไร่ เป็นของสภาตำบลทรายขาว แต่เนื่องจากไม่มีใครรับผิดชอบจึงยกให้กรมทางหลวง ปัจจุบันการบริหารไปเป็นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ทางอบต.ได้ทำหนังสือถึงสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อขอคืนพื้นที่จำนวนดังกล่าวจากกรมทางหลวง แต่ยังไม่คืน จึงได้แต่รอเวลาให้พื้นที่ดังกล่าวกลับมาเป็นของอบต.เหมือนเดิม เพื่อที่จะได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป แต่ปัจจุบันนี้ก็เช่าพื้นที่น้ำพุร้อนห้วยทรายขาวจากกรมทางหลวงด้วยค่าเช่าที่ไม่แน่นอน บางเดือนค่าเช่า 9,000 บาทต่อเดือน บางเดือน 1,200 บาทต่อเดือน และบางเดือน 1,500 บาทต่อเดือน

ซึ่งขณะที่อบต.ได้ทำหนังสือขอคืนพื้นที่จากกรมทางหลวงก็ได้จ้างบริษัทเอกชนทำการศึกษา สำรวจศักยภาพ และทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และปัจจุบัน (สิงหาคม 2549) การศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว อีกทั้งได้ของบประมาณจำนวน 40 ล้านบาท จากรัฐบาลเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตำบลทรายขาว ดังนั้นหากได้พื้นที่คืนก็จะสามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากการศึกษาดังกล่าวได้เลย

4) น้ำพุร้อนผาเสริฐ รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลคอยขวาง

น้ำพุร้อนผาเสริฐ มีห้องอาบรวมรวมแบบส่วนตัว จำนวน 8 ห้อง และอ่างอาบน้ำรวมแบบเปิดชมวิวดูได้ 1 บ่อ มีถังพักน้ำร้อน 1 ถัง และบุคลากรดูแล 3 คน มีรายได้ต่อเดือนแปรเปลี่ยนตามฤดูกาลท่องเที่ยว คือ ถ้าเป็นช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีรายได้ประมาณ 5,000-10,000 บาทต่อเดือน แต่ถ้าเป็นฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีรายได้ประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่

1. ด้านการให้บริการไม่เพียงพอ เนื่องจาก

1.1 ระบบการทำน้ำร้อนต้องสูบน้ำแร่ธรรมชาติมาเก็บในถังพัก 1 คืน เพื่อให้เย็นแล้วค่อยนำมาผสมกับน้ำแร่ธรรมชาติร้อนที่สูบขึ้นมาใหม่เมื่อนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ จึงจะสามารถให้นักท่องเที่ยวอาบได้ ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเป็นจำนวนมากน้ำในถังพักจึงไม่เพียงพอ วิธีแก้ปัญหาคือ กำลังดำเนินการสร้างถังพักน้ำร้อนเพิ่มอีก 1 ถัง

1.2 ห้องอาบน้ำรวมส่วนตัวปัจจุบันก็มีน้อยเกินไปไม่เพียงพอ วิธีแก้ปัญหาคือ กำลังดำเนินการสร้างห้องอาบน้ำรวมส่วนตัวเพิ่ม อีก 3 ห้อง

1.3 อ่างอาบน้ำรวมแบบเปิดที่สามารถชมวิวดูได้ ถือว่าเป็นจุดขายของน้ำพุร้อนผาเสริฐ โดยเฉพาะชาวต่างชาติจะนิยมมาใช้บริการ แต่ก็มีปัญหาในเรื่องของการปิดทำความสะอาด เพราะเมื่อทำความสะอาดเสร็จจะต้องปล่อยน้ำแร่ธรรมชาติร้อนลงอ่างและต้องรอให้เย็นถึงจะ

ปล่อยน้ำแร่ธรรมชาติร้อนลงไปผสมจนได้อุณหภูมิที่เหมาะสมจึงจะสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวมาขอใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าวก็จะได้ใช้ อีกทั้งการก่อสร้างอ่างแบบเดิมที่ขุดให้กันอ่างอยู่ต่ำกว่าระดับผิวดิน และขอบอ่างอยู่ระดับผิวดินพอดี ทำให้การถ่ายเทน้ำไม่สะดวก มีผลให้บางครั้งน้ำมีกลิ่นเหม็น วิธีแก้ปัญหา คือ สร้างอ่างอาบน้ำรวมแบบเปิดที่สามารถชมวิวได้ เพิ่มอีก 1 อ่าง และให้กันอ่างอยู่ระดับผิวดิน เพื่อให้เกิดการถ่ายเท และขจัดปัญหากลิ่นไม่พึงประสงค์

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ด้วยเนื้อที่จำกัด เพียง 2 ไร่ จึงทำให้ไม่มีที่จอดรถบริการนักท่องเที่ยว วิธีแก้ปัญหา คือ ขอใช้พื้นที่ของเอกชนที่อยู่รอบบริเวณน้ำพุร้อนสำหรับให้นักท่องเที่ยวจอดรถ ซึ่งเอกชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2.2. ปัจจุบันไม่มีการติดป้ายเตือนสำหรับผู้ที่มีโรคประจำตัวห้ามอาบน้ำแร่ธรรมชาติ หรือถ้าอาบไม่ควรเกินเวลาที่นานเท่าไร วิธีแก้ปัญหา คือ ดำเนินการจัดทำป้ายปิดประกาศเตือนสำหรับผู้มีโรคประจำตัว และระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการอาบน้ำแร่ธรรมชาติต่อครั้งเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น

3. ด้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

3.1 วิทยาลัยเทคนิคเชียงราย ได้งบประมาณสำหรับสร้างโฮมสเตย์ที่น้ำพุร้อนผาเสิริฐ จำนวน 10 หลัง ซึ่งทางอบต. เป็นผู้คัดเลือกสถานที่ที่จะสร้างโฮมสเตย์ โดยการให้ชาวบ้านจับฉลาก ครอบครัวใดจับฉลากได้ ก็จะสร้างบ้านในพื้นที่ของครอบครัวนั้นดำเนินการสร้างโดยนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเชียงราย เมื่อสร้างเสร็จครอบครัวนั้นจะต้องดูแลให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโฮมสเตย์ ในเรื่องของที่นอน หมอน มุ้ง และการทำความสะอาด และเมื่อเก็บค่าบริการได้ก็เอาเข้ากลุ่มแล้วค่อยปันผลคืน ปัญหาที่พบคือ ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มทำโครงการโฮมสเตย์ ดังนั้นจึงไม่เห็นความสำคัญ อีกทั้งชาวบ้านไม่มีความรู้และใจรักด้านการบริการ พอถึงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาถึงบ้านตนก็ไม่รู้จะให้บริการอย่างไร จึงทำให้โครงการนี้ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันมีบ้านโฮมสเตย์ที่สร้างเสร็จเพียง 1 หลัง

3.2. ปัจจุบัน(พ.ศ.2549) หน่วยงานจากภาครัฐ คือ สำนักงานบริการการท่องเที่ยวได้เข้ามาสำรวจเก็บข้อมูล ที่น้ำพุร้อนผาเสิริฐ เพื่อจะได้นำไปวางแผนการท่องเที่ยว และเมื่อได้แผนการท่องเที่ยวแล้วจะนำมาให้หน่วยงานที่รับผิดชอบน้ำพุร้อนผาเสิริฐ ซึ่งได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลคอยฮางนำไปปฏิบัติจริงต่อไป

4. ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว

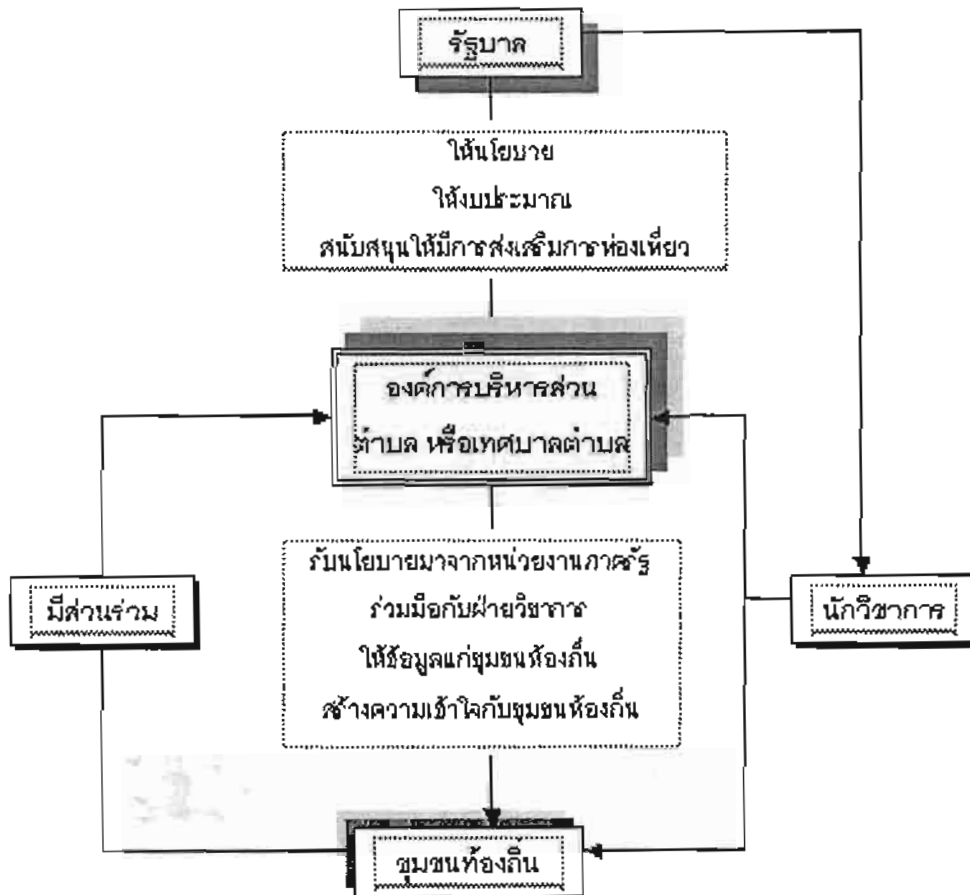
4.1 น้ำพุร้อนผาเสิริฐมีเส้นทางท่องเที่ยวต่อไปยังน้ำตกห้วยแก้ว และหมู่บ้านชนเผ่า ซึ่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มอยากที่จะสัมผัสความเป็นชนเผ่าดั้งเดิมประเพณีวัฒนธรรมชนเผ่า แต่การที่จะให้ชาวบ้านรักษาสิ่งเดิมๆไว้ คงเป็นไปได้ยากในวิถีแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพราะถนนหนทางสะดวกสบาย และเทคโนโลยีก็เข้าถึงหมู่บ้าน จึงเป็นไปได้ที่จะให้ชาวบ้านดำรงชีวิตเหมือนเดิม โลกเปลี่ยนชาวบ้านก็ต้องเปลี่ยนตาม วิธีการแก้ปัญหาคือ ไม่จำเป็นต้องไปห้ามไม่ให้ชาวบ้านใช้เทคโนโลยี ห้ามสวมใส่เสื้อผ้าทันสมัยเหมือนชาวเมือง แต่ทางอบต.ควรขอความร่วมมือให้ชาวบ้านอนุรักษ์สิ่งเดิมๆไว้ และชี้ให้เห็นประโยชน์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตที่แตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้านเพื่อเขาจะเก็บไปเล่าขานต่อไป และนักท่องเที่ยวอื่นๆที่ได้รับฟังก็อยากที่จะเข้ามาสัมผัสบ้าง ก็จะเป็นหนทางที่ชาวบ้านจะได้เก็บเกี่ยวรายได้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และจะได้เก็บประเพณีวัฒนธรรมไว้ให้ลูกหลานของตนเองต่อไป

สำหรับการแก้ปัญหา และแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนผาเสิริฐ ที่กล่าวมาข้างต้นจะเน้นการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และให้นักท่องเที่ยวประทับใจและอยากกลับมาอีกครั้ง ในส่วนของการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นรูปแบบสปาครบวงจรคิดว่าจะพัฒนาต่อไป แต่ก่อนที่จะดำเนินการเป็นรูปแบบสปาคงต้องให้ชาวบ้านรับทราบและเห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือ อีกทั้งต้องมีการเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพ และต้องมีการบริหารจัดการที่ดี สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่จะหลั่งไหลเข้ามา นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านงบประมาณ และนักวิชาการควรจะให้ความรู้แก่ชาวบ้านถึงผลประโยชน์จากการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม และช่วยวางแผนการพัฒนาที่เป็นระบบ ซึ่งชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

5) บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจยดีใหม่

บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน เป็นส่วนรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจยดีใหม่ แต่ฝั่งซ้ายของบ่อน้ำพุร้อนที่ติดกับแม่น้ำ จำนวน 3 งาน เป็นของกรมเจ้าท่า มีร้านค้าอยู่ 10 ร้าน ที่กรมเจ้าท่าให้สิทธิ์ประชาชนอยู่อาศัยและทำการค้า แต่ประชาชนที่ได้สิทธิ์เดิมก็มีการขายสิทธิ์ต่อกันไปเรื่อยๆ ส่วนร้านค้าด้านหน้าที่ติดกับถนนสายพหลโยธินเชียงใหม่-เชียงใหม่ เป็นของเอกชน ที่ทำร้านให้คนเช่าขายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก ดังนั้นเมื่อความเป็นเจ้าของไม่ใช่สิทธิ์ขาดของอบต.จึงทำอะไร หรือจะพัฒนาอะไรทำได้ลำบาก และในการที่อบต.จะนางบของอบต.เองมาพัฒนาต้องทำเรื่องขึ้นไปถึงกรมเจ้าท่า แล้วจึงมีการสั่งการลงมา จึงทำให้ล่าช้า

จากการประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรเริ่มจากชุมชนท้องถิ่นรับรู้ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องได้รับการกระตุ้นจากอบต.หรือเทศบาลตำบล ซึ่งอบต.และเทศบาลตำบลควรได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในชุมชนในเรื่องของการศึกษาและสำรวจและการวางแผนการพัฒนา รวมถึงการวางแผนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ รวมถึงการลงพื้นที่ไปให้ข้อมูลแก่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อถือคนจากภายนอกหมู่บ้านมากกว่าในหมู่บ้านเดียวกัน ยิ่งเป็นนักวิชาการยิ่งได้รับการยอมรับมากขึ้น ในส่วนของรัฐบาลควรสนับสนุนให้นักวิชาการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และควรสนับสนุนงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในทุกๆพื้นที่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือจาก 4 ฝ่ายดังกล่าวข้างต้นดังรูป 22

ภาพ 22 ความร่วมมือระหว่างรัฐบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ชุมชนท้องถิ่น และนักวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ในด้านต่างๆต่อไปนี้

สถานที่	ด้านบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
1.บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท	1.ควรมีบริการนวดตัวและนวดเท้า	1.ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ	1.ควรตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม และกลมกลืนธรรมชาติ มีโต๊ะ เก้าอี้ ให้อย่างเพียงพอ 2.อ่างอาบน้ำเป็นปูนไม่สวยงามได้ ควรปรับปรุง	1.การเดินทางสะดวกเพราะใกล้เมือง 2.ที่จอดรถกว้างขวางแต่อาจจะไม่เพียงพอถ้าเป็นฤดูท่องเที่ยว 3.ห้องน้ำสะอาดดี 4.ควรมีป้ายบอกทางหลายๆจุดและป้ายทางเข้าควรมีขนาดใหญ่และชัดเจน 5.ควรมีร้านอาหารที่ระลึก, ร้านสินค้า OTOP, ร้านอาหาร

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สถานที่	ด้านการบริการ	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
2. นำพร้อนป่าดิ่ง	* วันที่คณะวิจัยไปสัมภาษณ์ไม่มีนักท่องเที่ยว			
3. นำพร้อนห้วยทรายขาว	1. ควรมีสปาร์กบ้านนวดสมุนไพรและบริการนวดตัวนวดเท้า	1. ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวแต่ชาวบ้านก็ใจดีคอยให้ข้อมูล	1. ควรปรับปรุงสถานที่ให้สะอาด มีความสวยงาม โดยการจัดสวนดอกไม้ และห้องน้ำควรตั้งอยู่ด้านล่าง	1. ควรมีร้านอาหารที่ระลึก 2. ควรมีโทรศัพท์สาธารณะ 3. ห้องน้ำควรมีความสะอาด
4. บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ	1. จุดขายของที่ระลึกคือการบริหารอ่างอาบน้ำรวมแบบเปิดที่สามารถชมวิวได้ และมีบริการระบายน้ำที่ดีไม่มีกลิ่นเหม็น แต่ราวจับที่ขึ้นจากบ่อน้ำสูงเกินไป 2. ขอบที่มีบริการบริการนวด 3. ห้องอาบน้ำแร่ควรมีนาฬิกาบอกเวลาด้วย และสบู่อแบบที่ใช้ง่าย			1. ควรมีถังขยะที่เพียงพอ 2. ควรมีรถบริการจากตัวเมืองเข้ามาถึงน้ำพุร้อนด้วย 3. ควรมีผ้าเช็ดตัวไว้สำหรับเช่าให้ลูกค้า 4. ควรมีป้ายเตือนหรือป้ายแนะนำเป็นภาษาจีน – ญี่ปุ่น เพราะลูกค้าชาวจีนและญี่ปุ่นมาเที่ยวมาก

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดังนี้

สัญลักษณ์ ที่ใช้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในส่วนของการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ลักษณะของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ให้บริการด้านสปา

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ซึ่งจะเป็นคำถามแบบ Rating Scale โดยมีคำตอบให้เลือก 3 ระดับคือ ต้องการที่สุด ต้องการปานกลาง ต้องการน้อยที่สุด โดยจะให้คะแนนดังนี้

ต้องการมากที่สุด	ให้	3	คะแนน
ต้องการปานกลาง	ให้	2	คะแนน
ต้องการน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

จากนั้น แปลผลตามค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละข้อ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00- 1.66 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.67- 2.33 หมายถึง ต้องการปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.34- 3.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	227	56.8
หญิง	173	43.3
รวม	400	100.0
อายุ		
10-19 ปี	16	4.0
20-29 ปี	184	46.0
30-39 ปี	84	21.0
40-49 ปี	58	14.5
50-59 ปี	38	9.5
60 ปีขึ้นไป	20	5.0
รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	70	17.5
ปริญญาตรี	172	43.0
ปริญญาโท	103	25.8
สูงกว่าปริญญาโท	15	3.8
อื่นๆ	40	10.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.8 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.3 ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 20 - 29 ปี ร้อยละ 46.0 รองลงมา มีอายุในช่วง 30 - 39 ปี ร้อยละ 21.0 อันดับสามได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 40 - 49 ปี ร้อยละ 14.5 และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 43.0 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 25.8 อันดับสามได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 17.5

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลอาชีพ

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน / นักศึกษา	118	29.5
อื่นๆ	111	27.8
รับจ้าง	88	22.0
นักธุรกิจ	36	9.0
เจ้าของกิจการ	27	6.8
รับราชการ	20	5.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.5 รองลงมาเป็นอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 27.8 ซึ่งได้แก่ ผู้ที่เกษียณแล้ว นักลงทุน ช่างภาพ อิสระ และไม่ได้ทำงาน อันดับสาม ได้แก่ รับจ้าง ร้อยละ 22.0

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ยุโรป	196	49.0
เอเชีย	131	32.8
อื่นๆ	73	18.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรปมากที่สุด ร้อยละ 49.0 รองลงมา มาจากทวีปเอเชีย ร้อยละ 32.8 และมาจากทวีปอื่นๆ ร้อยละ 18.3

ตอนที่ 2 ลักษณะของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ให้บริการด้านสปา

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลการเคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนในประเทศไทย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	127	31.8
ไม่เคย	273	68.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เคยเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนในประเทศไทย ร้อยละ 68.3 ผู้ที่เคยเที่ยวมาก่อน มีร้อยละ 31.8

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลความถี่การท่องเที่ยวน้ำพุร้อนในเชียงราย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	12	9.4
1 ครั้ง	53	41.7
2 ครั้ง	31	24.4
มากกว่า 2 ครั้ง	31	24.4
รวม	127	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ที่เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่ได้ท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงราย เป็นครั้งแรก ร้อยละ 41.7 ผู้ที่เที่ยวเป็นครั้งที่ 2 และมากกว่า 1 ครั้ง มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 24.4 ผู้ที่ไม่เคยเที่ยวเลย คิดเป็น ร้อยละ 9.4

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจในจังหวัดเชียงราย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แม่สาย	80	32.1
สามเหลี่ยมทองคำ	61	24.5
หมู่บ้านชาวเขา	51	20.5
ดอยตุง	32	12.9
น้ำพุร้อน / สปา	19	7.6
อื่นๆ	6	2.4
รวม	249	100.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สถานที่ในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด ได้แก่ แม่สาย ร้อยละ 32.1 รองลงมาได้แก่ สามเหลี่ยมทองคำ ร้อยละ 24.5 และอันดับสามได้แก่ หมู่บ้านชาวเขา ร้อยละ 20.5 โดยมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน หรือสปา เพียงร้อยละ 7.6

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลสถานที่ประเภทน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวเคยไป

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำพุร้อนผาเสริฐ	21	33.3
น้ำพุร้อนโป่งพระบาท	16	25.4
น้ำพุร้อนแม่ชะจาน	15	23.8
น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว	6	9.5
น้ำพุร้อนป่าตึง	5	7.9
รวม	63	100.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.9 พบว่า สถานที่ประเภทน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวเคยไปนั้นที่นักท่องเที่ยวเคยไปมากที่สุดได้แก่ น้ำพุร้อนผาเสริฐ ร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่ น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ร้อยละ 25.4 อันดับสามได้แก่ น้ำพุร้อนแม่ชะจาน ร้อยละ 23.8

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสปาในด้านราคา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ราคาเหมาะสม	83	65.4
ราคาสูงเกินไป	27	21.3
ราคาต่ำเกินไป	17	13.4
รวม	127	100.0

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนน้ำพูนร้อนมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าราคาของแหล่งบริการสปามีความเหมาะสม ร้อยละ 65.4 ผู้ที่เห็นว่าราคาสูงเกินไป ร้อยละ 21.3 และผู้ที่เห็นว่าราคาต่ำเกินไป มีเพียง ร้อยละ 13.4

ตารางที่ 4.11 ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการใช้บริการสปา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 300 บาท	34	26.8
301 – 500 บาท	61	48.0
มากกว่า 500 บาท	32	25.2
รวม	127	100.0

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนน้ำพูนร้อนมาก่อน ส่วนใหญ่ จะใช้จ่ายในการใช้บริการสปาในช่วงราคา 301 – 500 บาทมากที่สุด คือ ร้อยละ 48.0 ผู้ที่ใช้จ่ายในระดับราคาไม่เกิน 300 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.8 ซึ่งใกล้เคียงกับผู้ที่ใช้จ่ายมากกว่า 500 บาท ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 25.2

ตารางที่ 4.12 ผู้ที่นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวด้วยในการใช้บริการด้านสปา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน	78	51.3
ครอบครัว	34	22.4
คนเดียว	20	13.2
บริษัทนำเที่ยว	13	8.6
อื่นๆ	7	4.6
รวม	153	100.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ในการไปรับบริการด้านสปานั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะไปใช้บริการกับเพื่อนมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.3 รองลงมาได้แก่ การใช้บริการร่วมกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.4 อันดับสามได้แก่ ใช้บริการคนเดียว ร้อยละ 13.2

ตารางที่ 4.13 วัตถุประสงค์ในการใช้บริการสปาของนักท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อผ่อนคลาย	97	54.8
เพื่อสุขภาพ	38	21.5
ชื่นชมธรรมชาติ	30	16.9
เปลี่ยนบรรยากาศ	10	5.6
อื่นๆ	2	1.1
รวม	177	100.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ในการไปรับบริการด้านสปานั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะไปใช้บริการเพื่อเพื่อผ่อนคลายมากที่สุด ร้อยละ 54.8 รองลงมาได้แก่ การใช้บริการเพื่อสุขภาพ ร้อยละ 21.5 อันดับสามได้แก่ ใช้บริการเพื่อชื่นชมธรรมชาติ ร้อยละ 16.9

ตารางที่ 4.14 ปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบในการใช้บริการร้านอาหาร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม	35	28.2
การเดินทางไม่สะดวก	28	22.6
ราคาแพง	19	15.3
ไม่มีความปลอดภัย	16	12.9
ไม่สะอาด	14	11.3
มีคนไปใช้บริการจำนวนมาก	9	7.3
อื่นๆ	3	2.4
รวม	153	100.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบเมื่อไปใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ร้อยละ 28.2 รองลงมาได้แก่ การเดินทางไม่สะดวก ร้อยละ 22.6 อันดับสามได้แก่ มีราคาแพง ร้อยละ 15.3

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.15 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริการ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
การบริการนวด	2.62	0.576	ต้องการมากที่สุด
การบริการที่พัก / ห้องพัก	2.42	0.662	ต้องการมากที่สุด
การบริการอ่างอาบน้ำวนแบบรวมแยกชาย - หญิง	2.37	0.716	ต้องการมากที่สุด
การบริการอ่างอาบน้ำ แบบส่วนตัว	2.36	0.694	ต้องการมากที่สุด
การบริการอ่างอาบน้ำวนแบบส่วนตัว	2.33	0.745	ต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
การบริการอ่างอาบน้ำรวม แบบที่สามารถเปิดให้ ชมวิวได้	2.28	0.798	ต้องการปานกลาง
การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบรวมแยกชาย - หญิง	2.25	0.722	ต้องการปานกลาง
การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบรวม	2.08	0.757	ต้องการปานกลาง
การบริการอ่างอาบน้ำ แบบรวม	2.04	0.761	ต้องการปานกลาง
รวม	2.30	0.355	ต้องการปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริการนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ การบริการนวด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62) การบริการที่พัก / ห้องพัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42) การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบรวมแยกชาย - หญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37) การบริการอ่างอาบน้ำ แบบส่วนตัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36) และ การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบส่วนตัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33)

สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการปานกลางได้แก่ การบริการอ่างอาบน้ำรวม แบบที่สามารถเปิดให้ชมวิวได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28) การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบรวมแยกชาย - หญิง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25) การบริการอ่างอาบน้ำรวมแบบรวม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08) และ การบริการอ่างอาบน้ำ แบบรวม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.04) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการบริการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30)

ตารางที่ 4.16 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
จัดรวมอยู่ในโปรแกรมทัวร์ของบริษัทนำเที่ยว	2.34	0.704	ต้องการมากที่สุด
จัดจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์	2.34	0.696	ต้องการมากที่สุด
จัดจำหน่าย ณ แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ	2.25	0.718	ต้องการปานกลาง
จัดจำหน่ายผ่านตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว	2.23	0.714	ต้องการปานกลาง
รวม	2.29	0.513	ต้องการปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ จัดรวมอยู่ในโปรแกรมทัวร์ของบริษัทนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34) จัดจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34) สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการปานกลางได้แก่ จัดจำหน่าย ณ แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25) จัดจำหน่ายผ่านตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29)

ตารางที่ 4.17 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
ลดราคาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว	2.57	0.614	ต้องการมากที่สุด
ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ	2.32	0.776	ต้องการปานกลาง
ให้สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก	2.28	0.699	ต้องการปานกลาง
รวม	2.39	0.522	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.17 พบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ ลดราคาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ที่เหลือมีความต้องการในระดับปานกลาง ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32) และให้สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39)

ตารางที่ 4.18 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการ ตกแต่งและสภาพแวดล้อม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ ต้องการ
การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบกลมกลืนธรรมชาติ	2.47	0.628	ต้องการมากที่สุด
การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบล้านนา	2.34	0.708	ต้องการมากที่สุด
การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบสากล	2.23	0.735	ต้องการปานกลาง
รวม	2.35	0.459	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.18 พบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อมในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบกลมกลืนธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47) การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบล้านนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34) และมีความต้องการในระดับปานกลางในหัวข้อ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบสากล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนา แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35)

ตารางที่ 4.19 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้าน บุคลากร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความ ต้องการ
พนักงานมีความรู้ความสามารถ	2.73	0.513	ต้องการมากที่สุด
พนักงานมีความสุภาพอ่อนโยน	2.67	0.558	ต้องการมากที่สุด
พนักงานมีความเข้าใจลูกค้า	2.55	0.607	ต้องการมากที่สุด
พนักงานมีความสามารถโต้ตอบได้ดี	2.53	0.575	ต้องการมากที่สุด
พนักงานมีการติดต่อสื่อสารที่ดี	2.52	0.629	ต้องการมากที่สุด
รวม	2.60	0.389	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักท่องเที่ยวมีต้องการ การพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้าน บุคลากรในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ คือ พนักงานมีความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73) พนักงานมีความสุภาพอ่อนโยน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67) พนักงานมีความเข้าใจลูกค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55) พนักงานมีความสามารถโต้ตอบได้ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53) และ พนักงานมีการ

ติดต่อดีที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านบุคลากร ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60)

ตารางที่ 4.20 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริหารจัดการ

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ	2.49	0.672	ต้องการมากที่สุด
รวม	2.49	0.672	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการ คือ กระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49)

ตารางที่ 4.21 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
การจัดให้มีห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ	2.64	0.534	ต้องการมากที่สุด
การจัดให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน	2.57	0.601	ต้องการมากที่สุด
การจัดให้มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม	2.46	0.624	ต้องการมากที่สุด
การจัดให้มีบริการตู้เก็บของ	2.42	0.655	ต้องการมากที่สุด
การจัดให้มีที่จอดรถ	2.15	0.737	ต้องการปานกลาง
การจัดให้มีร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	2.05	0.827	ต้องการปานกลาง
การจัดให้มีร้านจำหน่ายของใช้	1.89	0.739	ต้องการปานกลาง
รวม	2.31	0.387	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.21 พบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64) การจัดให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57) การจัดให้มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46) และ การจัดให้มีบริการตู้เก็บของ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42)

หัวข้อที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการในระดับปานกลางในหัวข้อ การจัดให้มีที่จอดรถ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15) การจัดให้มีร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05) การจัดให้มีร้านจำหน่ายของใช้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31)

ตารางที่ 4.22 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านความปลอดภัย

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ	2.47	0.660	ต้องการมากที่สุด
การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณอ่างอาบน้ำรวม	2.33	0.668	ต้องการปานกลาง
การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณที่จอดรถ	2.29	0.715	ต้องการปานกลาง
รวม	2.36	0.569	ต้องการมากที่สุด

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการ การพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ คือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณอ่างอาบน้ำรวม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณที่จอดรถ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัย ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36)

ตารางที่ 4.23 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้าน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
ด้านคุณสมบัติของบุคลากร	2.60	0.389	ต้องการมากที่สุด
ด้านการบริหารจัดการ	2.49	0.672	ต้องการมากที่สุด
ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	2.39	0.522	ต้องการมากที่สุด
ด้านความปลอดภัย	2.36	0.569	ต้องการมากที่สุด
ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม	2.35	0.459	ต้องการมากที่สุด
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	2.31	0.387	ต้องการปานกลาง
ด้านการบริการ	2.30	0.355	ต้องการปานกลาง
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	2.29	0.513	ต้องการปานกลาง
รวม	2.37	0.282	ต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 4.23 เป็นตารางสรุปในด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีต้องการ ในระดับมากที่สุด ในด้านคุณสมบัติของบุคลากร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39) ด้านความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36) ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35)

นักท่องเที่ยวมีต้องการระดับปานกลางในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31) ด้านการบริการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29) โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้านในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงราย ได้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ 3 ข้อดังต่อไปนี้

1. ภาคีมีความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาหรือไม่ อย่างไร

2. สปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายควรมีรูปแบบบริการอย่างไร

3. นักท่องเที่ยวมองสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เป็นอยู่อย่างไร และอยากได้อะไร

และการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัด เชียงราย ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย

ซึ่งการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับภาคี เพื่อสำรวจความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัด เชียงราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม(questionnaire)กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 200 ชุด และยุโรป จำนวน 200 ชุด เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้รับและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย

4.จัดการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคี นักท่องเที่ยวชาวไทย และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 คือ ภาคีมีความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาหรือไม่ อย่างไร และตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเป็น

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 คือ สปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายควรมีรูปแบบบริการอย่างไร และข้อที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวมองสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เป็นอยู่อย่างไร และอยากได้อะไร และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ลักษณะของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ให้บริการด้านสปา

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น

1) เทศบาลตำบลบ้านตู่ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ใกล้ตัวเมือง และสนามบินนานาชาติเชียงราย อีกทั้งเป็นที่ตั้งสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และมีหมู่บ้านชนเผ่ามูเซอ 1 หมู่บ้าน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ มีภูเขาตั้งอยู่ 2 ด้าน มีที่ราบลุ่มและมีแม่น้ำจันไหลผ่านระหว่างกลาง เหมาะแก่การทำเกษตร และเป็นตำบลที่มีหมู่บ้านชนเผ่าอยู่มาก

3) องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ติดกับถนนทำให้การเดินทางสะดวก

4) องค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ ติดลำน้ำกก สามารถคมนาคมได้ทั้งทางบกและทางน้ำ และมีหมู่บ้านชนเผ่ามากกว่าชนพื้นเมือง

5) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ็ยดีใหม่ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างเชียงราย-เชียงใหม่ ทำให้สะดวกต่อการท่องเที่ยว

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

1) บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ใกล้ตัวเมือง และสนามบินนานาชาติเชียงราย มีบริการห้องอาบน้ำแร่ และบริการนวดแผนไทย

2) บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ น้ำพุร้อนที่มีแรงดันพวยพุ่งขึ้นเหนือผิวดิน และกำลังมีการสร้างอาคารอาบน้ำแร่หลังใหม่ และพัฒนาให้เป็นรูปแบบสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ เพราะได้รับงบประมาณจากรัฐบาล

3) บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ติดกับถนนทำให้การเดินทางสะดวก มีบ่อกลางแจ้ง 3 บ่อ คือ บ่อน้ำแร่ร้อน บ่อน้ำแร่อุ่น และบ่อน้ำแร่เย็นสามารถดักขึ้นมาอาบได้

4) บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ ติดลำห้วยโป่งน้ำร้อน หมู่บ้านผาเสิริฐ มีบริการอาบน้ำแร่ นวดแผนไทย ให้บริการกางเต้นท์พักแรม ชี่ข้างเที่ยวน้ำตกและหมู่บ้านชาวเขา

5) บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ เป็นจุดพักรถระหว่างทางจากเชียงใหม่ – เชียงราย น้ำแร่ร้อนมีอุณหภูมิสูงถึง 80 องศาเซลเซียส สามารถต้มไข่สุกได้ใน 3 นาที

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา แบ่งเป็น

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน ซึ่งแบ่งความต้องการของชุมชนท้องถิ่นออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้ 1) ด้านการบริการนักท่องเที่ยว น้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้มีการสร้างห้องอาบน้ำแร่เพิ่มจากเดิม และพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาทต้องการให้มีบริการนวดแก่นักท่องเที่ยว และที่ชุมชนท้องถิ่นอยากให้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบสปาครบวงจร คือ น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนผาเสิริฐ 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนแม่ชะจาน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้ตกแต่งอาคาร สวน ให้สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติมากที่สุด 4) ด้านบุคลากร ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้มีการฝึกอบรมพัฒนาพนักงานมีความรู้ความสามารถ เช่น ด้านภาษา โดยเฉพาะที่น้ำพุ

ร้อนผาเสริฐเพราะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติค่อนข้างมาก ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าตึงต้องการให้มีการอบรมการนวดแก่ชาวบ้านเพื่อจะได้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาด ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีการจัดทำป้ายให้ชัดเจน สวยงาม สำหรับที่จอดรถ ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนต้องการให้มีการสร้างเพิ่มให้เพียงพอ และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวช่วงฤดูการท่องเที่ยวได้ ในส่วนของร้านอาหารชุมชนท้องถิ่นต้องการให้มีบริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม แต่ควรมีมาตรฐาน ยกเว้นน้ำพุร้อนแม่ชะจานไม่ต้องการให้มีเพิ่มแต่ต้องการให้จัดระเบียบ 6) ด้านความปลอดภัย ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าตึง ต้องการให้มีสายตรวจดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณตลอด 24 ชั่วโมง

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรเริ่มจากชุมชนท้องถิ่นรับรู้ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องได้รับการกระตุ้นจากอบต.หรือเทศบาลตำบล ซึ่งอบต.และเทศบาลตำบล ควรได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในชุมชนในเรื่องของการศึกษาและสำรวจและการวางแผนการพัฒนารวมตลอดถึงการวางแผนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ รวมถึงการลงพื้นที่ไปให้ข้อมูลแก่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อถือคนจากภายนอกหมู่บ้านมากกว่าในหมู่บ้านเดียวกัน ยิ่งเป็นนักวิชาการยิ่งได้รับการยอมรับมากขึ้น ในส่วนของรัฐบาลควรสนับสนุนให้นักวิชาการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และควรสนับสนุนงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในทุกๆพื้นที่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือจาก 4 ฝ่ายดังกล่าวข้างต้น

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ซึ่งแบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้ 1) ด้านการบริการ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีบริการนวด อีกทั้งบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการให้บริการแบบสปา สำหรับที่บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน นักท่องเที่ยวยังต้องการให้มีที่พักบริการ แต่ที่บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐนักท่องเที่ยวพอใจกับบริการที่มีอยู่แต่อยากให้มีการพัฒนา และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น นาฬิกาบอกเวลา สบู่ที่ใช้แล้วทิ้ง เป็นต้น 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ และควรมีหน่วยบริการที่ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีการปรับปรุงสถานที่ให้สะอาด สวยงาม มีที่พักผ่อนอย่างเพียงพอ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเกี่ยวกับความสะดวกของสถานที่ ที่จอดรถเพียงพอและเป็นระเบียบ ป้ายบอกทาง บอกสถานที่ที่ชัดเจน และนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการน้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต้องการให้มีร้านอาหาร ส่วนร้านอาหารของที่ระลึก และสินค้าOTOP นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวก็ต้องการให้มีเช่นกัน แต่ที่น้ำพุร้อนแม่ชะจวนนักท่องเที่ยวไม่ต้องการให้มีร้านอาหาร ร้านอาหารของที่ระลึกเพิ่ม แต่ต้องการให้จัดให้เป็นระเบียบ

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.8 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.3 ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 20 - 29 ปี ร้อยละ 46.0 รองลงมาคืออายุ

ในช่วง 30 - 39 ปี ร้อยละ 21.0 และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 43.0 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 25.8 ในส่วนของอาชีพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 29.5 รองลงมาเป็นอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 27.8 ซึ่งได้แก่ ผู้ที่เกษียณแล้ว นักลงทุน ช่างภาพอิสระ และไม่ได้ทำงาน และเมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรปมากที่สุด ร้อยละ 49.0 รองลงมา มาจากทวีปเอเชีย ร้อยละ 32.8 และมาจากทวีปอื่นๆ ร้อยละ 18.3

ตอนที่ 2 ลักษณะของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่ให้บริการด้านสปา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เคยเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนในประเทศไทย ร้อยละ 68.3 ผู้ที่เคยเที่ยวมาก่อน มีร้อยละ 31.8 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ที่เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่ได้ท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงราย เป็นครั้งแรก ร้อยละ 41.7 ผู้ที่เที่ยวเป็นครั้งที่สองและมากกว่าหนึ่งครั้ง มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 24.4

สถานที่ในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด ได้แก่ แม่สาย ร้อยละ 32.1 รองลงมาได้แก่ สามเหลี่ยมทองคำ ร้อยละ 24.5 และอันดับสามได้แก่ หมู่บ้านชาวเขา ร้อยละ 20.5 โดยมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน หรือสปา เพียงร้อยละ 7.6 และสถานที่ประเภทน้ำพุร้อนในจังหวัดเชียงรายที่นักท่องเที่ยวเคยไปนั้นที่นักท่องเที่ยวเคยไปมากที่สุด ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ ร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท ร้อยละ 25.4

ในด้านราคา ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนมาก่อนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าราคาของแหล่งบริการสปามีความเหมาะสม ร้อยละ 65.4 ผู้ที่เห็นว่าราคาสูงเกินไป ร้อยละ 21.3 โดยจะใช้จ่ายในการใช้บริการสปาในช่วงราคา 301 – 500 บาทมากที่สุด คือ ร้อยละ 48.0 ผู้ที่ใช้จ่ายในระดับราคาไม่เกิน 300 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.8

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะไปใช้บริการกับเพื่อนมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.3 รองลงมาได้แก่ การใช้บริการร่วมกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.4 และในการไปรับบริการด้านสปานั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะไปใช้บริการเพื่อพักผ่อนคลายมากที่สุด ร้อยละ 54.8 รองลงมาได้แก่ การใช้บริการเพื่อสุขภาพ ร้อยละ 21.5

เมื่อพิจารณาปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบเมื่อไปใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ร้อยละ 28.2 รองลงมาได้แก่ การเดินทางไม่สะดวก ร้อยละ 22.6

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการให้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริการนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ การบริการนวด การบริการที่พักรักษา / ห้องพักรักษา การบริการอ่างอาบน้ำวนแบบรวมแยกชาย – หญิง การบริการอ่างอาบน้ำ แบบส่วนตัว และ การบริการอ่างอาบน้ำวนแบบส่วนตัว ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ จัดรวมอยู่ในโปรแกรมทัวร์ของบริษัทนำเที่ยวจัดจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์

และจากการศึกษาพบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ ลดราคาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ในด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อมในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ การจัดตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบกลมกลืนธรรมชาติ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบล้านนา และ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านบุคลากรในระดับมากที่สุด คือ พนักงานมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า มีความสามารถโต้ตอบได้ดี และมีการติดต่อสื่อสารที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านบุคลากร ในระดับมากที่สุด อีกทั้งกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนา

สำหรับแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ การจัดให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน การจัดให้มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม และ การจัดให้มีบริการตู้เก็บของ และที่สำคัญนักท่องเที่ยวยังต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยในระดับมากที่สุด คือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณอ่างอาบน้ำรวม การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณที่จอดรถ

โดยภาพรวมแล้ว ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการ ในระดับมากที่สุด ด้านคุณสมบัติของบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย และ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม

5.2 การอภิปรายผล

ปัจจัยด้านภาคี

1.1 ปัจจัยด้านชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบการบริการ ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ นาคเขียว(2545) ยุรีพรรณ แสนใจยา(2545) นิรุรีน ไล่พันธ์(2545) เบญจา จันท(2545) และอรณพ บุญจันทร์(2544) ต่างพบว่าแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการที่ดี จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน จัดเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนา ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก และขณะเดียวกันต้องมีการส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์

1.2 ปัจจัยด้านองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบลมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันวางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา(2540) กล่าวว่าการวางแผนการท่องเที่ยวต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือนั้นการมีส่วนร่วม และการวางแผนควรมาจากแนวคิดของหลายๆฝ่าย เพราะแต่ละฝ่ายมีความคิดไม่เหมือนกัน จึงต้องนำข้อแตกต่างของแนวคิดมาก่อนให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป และต้องมีการวางแผนการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม อีกทั้งต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชน เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

2. ปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่เหมือนกันคือ ต้องการให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ ด้านการบริการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคลากร ด้านบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านความ

ปลอดภัย มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนั้นการพัฒนากองท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงลูกค้าเป็นสำคัญและนักท่องเที่ยวที่มีชนชาติต่างก็มีความต้องการการบริการที่ต่างกัน ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็ได้ทำการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ด้านภาคี

1.1 ด้านชุมชนท้องถิ่น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ต้องการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ได้แก่ ด้านการบริการอยากให้มีห้องอาบน้ำแร่เพิ่มขึ้น ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จัก และพัฒนาสถานที่ให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ อีกทั้งควรพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นให้มีความรู้สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ และควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก แต่มิได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพราะชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ที่จะต้องดูแลรับผิดชอบ ดังนั้นแนวทางการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติไปพร้อมกับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรเริ่มจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น มีการเตรียมบุคลากรที่เป็นคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการบริการ ด้านการสื่อสารและควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และสามารถสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายทั้งหมด เพื่อเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยวให้สมาชิกเครือข่ายแต่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังไม่หวงข้อมูล ไม่แข่งขันกันเอง และหากมีบริการนวด บริการสปา ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ควรมาจากชุมชนท้องถิ่น เช่น สมุนไพรสำหรับนวด อบ ประคบ และอาบ อีกทั้งยังยังสามารถขายผลิตภัณฑ์ให้แก่

นักท่องเที่ยวได้เลือกช่องทางหนึ่งเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน เมื่อทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันก็จะทำให้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

2. ด้านนักท่องเที่ยว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่เหมือนกันคือ ต้องการให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ ด้านการบริการควรมีบริการนวดหรือสปา ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีร้านอาหารที่ระลึก ร้านอาหาร ห้างน้ำสะอาด และที่จอดรถเพียงพอ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคลากร ต้องมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า และสามารถโต้ตอบและสื่อสารได้ดี ด้านบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านความปลอดภัย ควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อจะได้ส่งมอบบริการที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากที่สุดและอยากกลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

5.4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากพื้นที่ของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติทั้ง 5 แห่งนั้นส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบล ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านงบประมาณในการพัฒนา แต่บางแห่งก็มีปัญหาด้านพื้นที่นั้น ๆ ไม่ได้อยู่ในเขตของอบต. และบางแห่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของเอกชนซึ่งอบต. ไม่สามารถเข้าไปพัฒนาได้มากนัก นอกจากนี้บางแห่งพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่สามารถพัฒนาไม่ได้มากเท่าที่ควร

2. แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติบางแห่งปิดปรับปรุงในช่วงเวลาที่ทำการวิจัย จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มากเท่าที่ควร

3. ส่วนใหญ่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติยังขาดบุคลากรที่จะดูแลรับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวโดยตรง

4. ควรมีการศึกษานโยบายของภาครัฐในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงแนวนโยบายของภาครัฐอันจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (มปป.). แผนปฏิบัติการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กองอนุรักษ์
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

..... จุลสารการท่องเที่ยว. (มกราคม-มีนาคม 2546) ปีที่ 22 ฉบับที่ 1
หน้า 29-41.

..... การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Ago- tourism). 2542. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย.

ทัศนภรณ์ นาคเขียว. 2545. แนวทางการพัฒนาไปงเดือด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศิลปศาสตรม
หาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิรุริน ไล่พันธ์. 2542. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยาน
แห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการ
จัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

"น้ำพุร้อน". [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://encyclopedia.learn.in.th>.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เบญจจา จันทร. 2545. แนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัด
นครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.
การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. 2538. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุรีพรรณ แสนใจยา. 2545. แนวทางการพัฒนาไร้ชาสุวิรพ์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย.
การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศิลปศาสตรม
หาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่..

อรรณพ บุญจันทร์. 2544. แนวทางการพัฒนาบ้านพักแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน : กรณีศึกษา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Abdul Rahim Samusdin, Umar Harzah, Rakmi Ab. Rahman, Chamhuri Siwar, Mohd Faudi Mohd. Jani and Redzan Othman .1997. Themal springs of Malaysia and their potential development.

Ingthorsson, Omar, M. L.A. 2002. Exploratory study of design and programming approaches for geothermal resorts with case studies in Iceland, the United States, Japan and New Zealand.

www.east.co.jp/dip-e/ante/onsen/what.html

www.e-travelmart.com/club_07.html

www.ku.ac.th/schoolnet/snet3/supinya/spring_energy/spring-energy.htm

www.thaitherapist.com.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
Guidelines for Natural Hot Spring Tourism Development in Chiang-rai Province

ศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล, เนตรดาว วุฒิมิถิน

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา 2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ จำนวน 15-20 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย จำนวน 40-50 คน รวมทั้งแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นเอเชียตะวันออก 200 ชุด และยุโรป 200 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติต้องการพัฒนาในด้านการบริการ ด้านการโฆษณา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคลากร และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบลต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องการได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น ในด้านของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ต้องการการพัฒนาในด้านการบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ต้องการการพัฒนาในระดับมากที่สุดในด้านคุณสมบัติบุคลากร ด้านบริหารจัดการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย และด้านการตกแต่งสภาพแวดล้อม จากผลการวิจัยพบว่ามีข้อเสนอแนะดังนี้ ชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลต้องร่วมมือกับภาครัฐ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และในการวางแผนการท่องเที่ยวควรต้องทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้นำมาวางแผนให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

Abstract

The purpose of this study was to investigate the parties' requirements on spa development in Chiangrai Province, and the tourists' requirements on spa services in Chiangrai Province. As conducted with the in-dept interview questionnaire, 15 – 20 parties dealing with spa joint-ventures, 40 – 50 Thai tourists taking spa services in Chiangrai Province, as well as 200 Eastern Asians and 200 Europeans out of the 400 foreign tourists were randomly sampled. Both the qualitative and quantitative data were systematically analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The

findings of the study were as follows: The involved communities' developments on spa services, advertising, surroundings, personnel management, and facilities were all required; furthermore, the Sub-district Administration Organizations' and Sub-district Municipality Offices' spa developments, as well as the government sectors', educational institutions', and communities' collaborations were both required. In addition, the Thai tourists' requirements on spa development in Chiangrai Province were more developed in terms of the spa services, advertising, spa surroundings, and facilities whereas the foreign tourists' requirements on the staffs' educational qualifications, spa administration, advertising and broadcasting, life security, decoration of spa surroundings were at a highest level. In overall, as for the on-going strategies for the communities' spa development, it was suggested that the provisions for the enhancement of not only the involved communities' participation in spa management, but also the Sub-district Administration Organizations' and Sub-district Municipality Offices' collaborations with the government sectors, educational institutions, as well as communities be required. In order to effectively develop sustainable tourism, the tourism plannings should be mainly focused on the tourists' maximum requirements.

คำนำ

ตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดให้เรื่องท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) เป็นภารกิจที่ครอบคลุมหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ดังจะเห็นว่า มีนโยบาย โครงการ แผนงานต่างๆ ที่มีส่วนส่งเสริม ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ตลอดจนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ๆ จากแนวนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน อันได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถือได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความนิยมมากในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวพร้อมกับการดูแลและรักษาสุขภาพไปด้วย อีกทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีนโยบายเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชีย (Thailand Medical Hub of Asia) ดังนั้นจึงทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น การบริการตรวจเช็คร่างกาย การบริการทันตกรรม การนวดแผนโบราณ การบริการสปา การอาบน้ำแร่ธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย

โดยศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวหลายโครงการ โดยมีโครงการเชียงรายล้านนาสปาซิตี (Chiangrai Lanna Spa City) เพื่อผลักดันให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดนำร่องในโครงการนี้ ซึ่งมีแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว 6 แห่ง ได้แก่ 1) น้ำพุร้อนป่าตึง ต. ป่าตึง 2) น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต. บ้านดู่ 3) น้ำพุร้อนผาเสริฐ ต. ดอยฮาง 4) น้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต. ทรายขาว 5) น้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต. แม่เจดีย์ใหม่ และ 6) น้ำพุร้อนห้วยหมากเหลี่ยม

ต. ดอยฮาง (ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย) ซึ่งแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติแต่ละแห่งเป็นเขต
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบล ยกเว้น น้ำพุร้อนโป่งพระบาท เป็นเขตรับผิดชอบของ
เทศบาลตำบลบ้านดู่ และน้ำพุร้อนห้วยหมากเหลี่ยมเป็นเขตรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก เนื่องจาก
โครงการเชียงรายล้านนาสปาซิตี เป็นโครงการใหม่ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงยังขาดข้อมูลหรือองค์ความรู้
ที่มีคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยว ขาดการทำงานเชิงเครือข่าย ขาดความรู้ในการ
บริหารจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนขาดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปาที่ได้มาตรฐาน จำเป็นอย่าง
ยิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศักยภาพและความพร้อมของแหล่งน้ำแร่
ธรรมชาติ ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการใช้บริการสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ดังนั้นการวิจัย
ท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การ
ท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับแนวหน้าที่เป็นที่
รู้จักแพร่หลายทั้งระดับประเทศและระดับโลก

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อจะใช้วิธีวิจัยแบบผสม(mixing methodologies) ซึ่ง
เป็นการวิจัยที่นำทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative method) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ(quantitative method) โดย
มีประชากร ได้แก่ 1)ภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย 2)นักท่องเที่ยวชาวไทย
และ3)นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งนำมาเป็น กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย ได้แก่ 1)กลุ่มตัวอย่างในการ
สัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth interview) ได้แก่ ภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
จำนวน 15-20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบเจาะจง(purposive sampling) 2)กลุ่ม
ตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth interview) ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาใช้บริการแหล่งน้ำแร่
ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย จำนวน 40-50 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น แบบเจาะจง
(purposive sampling) 3)กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด
แบ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 200 ชุด และยุโรป จำนวน 200 ชุด โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น
แบบบังเอิญ(accidental sampling)

ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อ จะใช้เครื่องมือทั้งสามแบบประกอบกันดังนี้คือ 1)การเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับภาคี เพื่อสำรวจความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติใน
จังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา 2)การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักท่องเที่ยว
ชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้รับ
และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย 3)
การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม(questionnaire) กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 400 ชุด
แบ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 200 ชุด และยุโรป จำนวน 200 ชุด เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศได้รับและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่

ธรรมชาติ ในจังหวัดเชียงราย 4)จัดการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคี นักท่องเที่ยวชาวไทย และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 1)การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื้อเรื่องอย่างเป็นขั้นตอน และจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น 2)การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) และทดสอบแบบสอบถาม(pretest) และจะใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) เทศบาลตำบลบ้านดู่ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ใกล้ตัวเมือง และสนามบินนานาชาติเชียงราย อีกทั้งเป็นที่ตั้งสถานศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และมีหมู่บ้านชนเผ่ามูเซอ 1 หมู่บ้าน 2)องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ มีภูเขาตั้งอยู่ 2 ด้าน มีที่ราบลุ่มและมีแม่น้ำจันไหลผ่านระหว่างกลาง เหมาะแก่การทำการเกษตร และเป็นตำบลที่มีหมู่บ้านชนเผ่าอยู่มาก 3)องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ติดกับถนนทำให้การเดินทางสะดวก 4)องค์การบริหารส่วนตำบลดอยฮาง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ ติดลำน้ำกก สามารถคมนาคมได้ทั้งทางบกและทางน้ำ และมีหมู่บ้านชนเผ่ามากกว่าชนพื้นเมือง 5)องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ็ยดีใหม่ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ เป็นเส้นทางคมนาคมระหว่างเชียงราย-เชียงใหม่ ทำให้สะดวกต่อการท่องเที่ยว

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 1)บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ใกล้ตัวเมือง และสนามบินนานาชาติเชียงราย มีบริการห้องอาบน้ำแร่ และบริการนวดแผนไทย 2)บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ น้ำพุร้อนที่มีแรงดันพวยพุ่งขึ้นเหนือผิวดิน และกำลังมีการสร้างอาคารอาบน้ำแร่หลังใหม่ และพัฒนาให้เป็นรูปแบบสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ เพราะได้รับงบประมาณจากรัฐบาล 3)บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ อยู่ติดกับถนนทำให้การเดินทางสะดวก มีปกกลางแจ้ง 3 บ่อ คือบ่อน้ำแร่ร้อน บ่อน้ำแร่อุ่น และบ่อน้ำแร่เย็น สามารถดักขึ้นมาอาบได้ 4)บ่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ ติดลำห้วยโป่งน้ำร้อน หมู่บ้านผาเสิริฐ มีบริการอาบน้ำแร่ นวดแผนไทย ให้บริการกางเต็นท์พักแรม ชี้อ่างเที่ยวน้ำตกและหมู่บ้านชาวเขา 5)บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาง สภาพทั่วไปที่เป็นจุดเด่น คือ เป็นจุดพักรถระหว่างทางจากเชียงใหม่ - เชียงราย น้ำแร่ร้อนมีอุณหภูมิสูงถึง 80 องศาเซลเซียส สามารถต้มไข่สุกได้ใน 3 นาที

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของภาคีในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา แบ่งเป็น

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา พบว่าชุมชน

ท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ป่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท ป่อน้ำพุร้อนป่าตึง ป่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ป่อน้ำพุร้อนผาเสิริฐ และป่อน้ำพุร้อนแม่ชะจาน ซึ่งแบ่งความต้องการของชุมชนท้องถิ่นออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้ 1) ด้านการบริการนักท่องเที่ยว น้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้มีการสร้างห้องอาบน้ำแร่เพิ่มจากเดิม และพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาทต้องการให้มีบริการนวดแก่นักท่องเที่ยว และที่ชุมชนท้องถิ่นอยากให้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบสปาครบวงจร คือ น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนผาเสิริฐ 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนแม่ชะจานต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้ตกแต่งอาคาร สวน ให้สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติมากที่สุด 4) ด้านบุคลากร ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนทุกแห่งต้องการให้มีการฝึกอบรมพัฒนาพนักงานมีความรู้ความสามารถ เช่น ด้านภาษา โดยเฉพาะที่น้ำพุร้อนผาเสิริฐเพราะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติค่อนข้างมาก ส่วนน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าตึงต้องการให้มีการอบรมการนวดแก่ชาวบ้านเพื่อจะได้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนท้องถิ่นของน้ำพุร้อนโป่งพระบาท น้ำพุร้อนป่าตึง และน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีการจัดทำป้ายให้ชัดเจน สวยงาม สำหรับที่จอดรถ ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนต้องการให้มีการสร้างเพิ่มให้เพียงพอ และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวช่วงฤดูการท่องเที่ยวได้ ในส่วนของร้านอาหารชุมชนท้องถิ่นต้องการให้มีบริการร้านอาหาร และเครื่องต้ม แต่ควรมีมาตรฐาน ยกเว้นน้ำพุร้อนแม่ชะจานไม่ต้องการให้มีเพิ่มแต่ต้องการให้จัดระเบียบ 6) ด้านความปลอดภัย ชุมชนท้องถิ่นของแหล่งน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และน้ำพุร้อนป่าตึง ต้องการให้มีสายตรวจดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณตลอด 24 ชั่วโมง

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสปา พบว่าจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรเริ่มจากชุมชนท้องถิ่นรับรู้ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และกระตุ้นหรือริเริ่มที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องได้รับการกระตุ้นจากอบต.หรือเทศบาลตำบล ซึ่งอบต.และเทศบาลตำบลควรได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในชุมชนในเรื่องของการศึกษาและสำรวจและการวางแผนการพัฒนารวมตลอดถึงการวางแผนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ รวมถึงการลงพื้นที่ไปให้ข้อมูลแก่ชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะเชื่อถือคนจากภายนอกหมู่บ้านมากกว่าในหมู่บ้านเดียวกัน ยิ่งเป็นนักวิชาการยิ่งได้รับการยอมรับมากขึ้น ในส่วนของรัฐบาลควรสนับสนุนให้นักวิชาการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และควรสนับสนุนงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในทุกๆพื้นที่ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือจาก 4 ฝ่ายดังกล่าวข้างต้น

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย พบว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการแหล่งน้ำแร่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนป่าตึง บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ซึ่งแบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยออกเป็นด้านต่างๆต่อไปนี้

- 1) ด้านการบริการ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท และบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ต้องการให้มีบริการนวด อีกทั้งบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการให้บริการแบบสปา สำหรับที่บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน นักท่องเที่ยวยังต้องการให้มีที่พักบริการ แต่ที่บ่อน้ำพุร้อนผาเสด็จ นักท่องเที่ยวพอใจกับบริการที่มีอยู่แต่อยากให้มีการพัฒนา และเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น นาฬิกาบอกเวลา สมูทที่ใช้แล้วทิ้ง เป็นต้น
- 2) ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว และบ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ และควรมีหน่วยบริการที่ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว
- 3) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้มีการปรับปรุงสถานที่ให้สะอาด สวยงาม มีที่พักผ่อนอย่างเพียงพอ
- 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเกี่ยวกับความสะอาดของสถานที่ ที่จอดรถเพียงพอและเป็นระเบียบ ป้ายบอกทาง บอกลานที่ชัดเจน และนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนโป่งพระบาท ต้องการให้มีร้านอาหาร ส่วนร้านขายของที่ระลึก และสินค้า OTOP นักท่องเที่ยวที่ไปใช้บริการบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวก็ต้องการให้มีเช่นกัน แต่ที่บ่อน้ำพุร้อนแม่ชะจวน นักท่องเที่ยวไม่ต้องการให้มีร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกเพิ่ม แต่ต้องการให้จัดให้เป็นระเบียบ

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีต่อการใช้บริการสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติด้านการบริการนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ การบริการนวด การบริการที่พัก / ห้องพัก การบริการอ่างอาบน้ำแบบรวมแยกชาย - หญิง การบริการอ่างอาบน้ำแบบส่วนตัว และการบริการอ่างอาบน้ำแบบส่วนตัว ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดได้แก่ จัดรวมอยู่ในโปรแกรมทัวร์ของบริษัทนำเที่ยวจัดจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์

และจากการศึกษาพบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ ลดราคาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ในด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อมในระดับต้องการมากที่สุดได้แก่ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบกลมกลืนธรรมชาติ การจัด ตกแต่งอาคาร/สถานที่แบบล้านนา และนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในระดับมากที่สุด คือ พนักงานมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า มีความสามารถโต้ตอบได้ดี และมีการติดต่อสื่อสารที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมของความต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านบุคลากร ในระดับมากที่สุด อีกทั้งกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นระบบเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีต้องการให้มีการพัฒนา

สำหรับแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุดได้แก่ การจัดให้มีห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำที่สะอาดและเพียงพอ การจัดให้มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน การจัดให้มีร้าน

จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม และการจัดให้มีบริการตู้เก็บของ และที่สำคัญนักท่องเที่ยวยังต้องการการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยในระดับมากที่สุด คือ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณอ่างอาบน้ำรวม การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณที่จอดรถ

โดยภาพรวมแล้ว ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในทุกด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีต้องการ ในระดับมากที่สุด ด้านคุณสมบัติของบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านความปลอดภัย และ ด้านการตกแต่งและสภาพแวดล้อม

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ได้อภิปรายในสองปัจจัย แบ่งเป็น

1. ปัจจัยด้านภาวดี ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบการบริการ ด้านสถานที่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนกรณ์ นาคเขียว(2545) ยุรีพรรณ แสนใจยา(2545) นิรุจริน ไล่พันธ์(2545) เบญจมา จันทร์(2545) และอรรรณพ บุญจันทร์(2544) ต่างพบว่าแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดการที่ดี จัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน จัดเตรียมบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนา ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก และขณะเดียวกันต้องมีการส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์

1.2 ปัจจัยด้านองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล มีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับความร่วมมือกัน 4 ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ(สถาบันการศึกษา) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล และชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันวางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา(2540) กล่าวว่าการวางแผนการท่องเที่ยวต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือเน้นการมีส่วนร่วม และการวางแผนควรมาจากแนวคิดของหลายๆฝ่าย เพราะแต่ละฝ่ายมีความคิดไม่เหมือนกัน จึงต้องนำข้อแตกต่างของแนวคิดมาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป และต้องมีการวางแผนการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม อีกทั้งต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชน เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

2. ปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่เหมือนกัน คือ ต้องการให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ ด้านการบริการ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคลากร ด้านบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านความปลอดภัย มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงลูกค้าเป็นสำคัญและนักท่องเที่ยวที่มีชนชาติต่างกันก็มีความต้องการการบริการที่ต่างกัน ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็ได้ทำการศึกษาความต้องการของ

นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สรุปและข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยในครั้งนี้ได้สรุปผลและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ ใน 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านภาคี แบ่งเป็น

1.1 ด้านชุมชนท้องถิ่น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ต้องการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น ได้แก่ ด้านการบริการอยากให้มีห้องอาบน้ำแร่เพิ่มขึ้น ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จัก และพัฒนาสถานที่ให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ อีกทั้งควรพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นให้มีความรู้สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ และควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก แต่มีได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพราะชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล ที่จะต้องดูแลรับผิดชอบ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติไปพร้อมกับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรเริ่มจากการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น มีการเตรียมบุคลากรที่เป็นคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการบริการ ด้านการสื่อสารและควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และสามารถสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงรายทั้งหมด เพื่อเป็นการส่งต่อนักท่องเที่ยวให้สมาชิกเครือข่ายแต่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ไม่หวงข้อมูล ไม่แข่งขันกันเอง และหากมีบริการนวด บริการสปา ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ควรมาจากชุมชนท้องถิ่น เช่น สมุนไพรสำหรับนวด อบ ประคบ และอาบ อีกทั้งยังยังสามารถขายผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้อีกช่องทางหนึ่งเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน เมื่อทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันก็จะทำให้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

2. ด้านนักท่องเที่ยว จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความต้องการที่เหมือนกันคือ ต้องการให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ ด้านการบริการควรมีบริการนวดหรือสปา ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีร้านอาหาร ร้านขายอาหาร ห้องน้ำสะอาด และที่จอดรถเพียงพอ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคลากร ต้องมีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความเข้าใจลูกค้า และสามารถโต้ตอบและสื่อสารได้ดี ด้านบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และด้านความปลอดภัย ควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยรอบบริเวณ ดังนั้น

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อจะได้ส่งมอบบริการที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากที่สุดและอยากกลับมาใช้บริการในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (มปป.). แผนปฏิบัติการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- _____ . จุลสารการท่องเที่ยว. (มกราคม-มีนาคม 2546) ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 หน้า 29-41.
- ทัศนกรณ์ นาคเขียว. 2545. แนวทางการพัฒนาโปงเต๋อด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิฐริน ไล่พันธ์. 2542. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบญจา จันท. 2545. แนวทางการพัฒนาตลาดคอนฮวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุรีพรรณ แสนใจยา. 2545. แนวทางการพัฒนาไร่ชาสุวิรห์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรณพ บุญจันทร์. 2544. แนวทางการพัฒนาบ้านพักแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน : กรณีศึกษา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ. สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

Questionnaire

Title: Guidelines for Natural Hot Spring Tourism Development in Chiang-rai Province

The questionnaire you handle in was designed by The Thailand Research Fund – Chiangrai Rajabhat University Collaboration. The purpose of this study is to develop the on-going strategies for spa-based tourism in Chiangrai Province.

Direction: Please put (✓) a tick on the following opinions given below.

Part I: Personal Information

1. Gender

- Male Female

2. Age

1. 10 – 19 yrs. 4. 40 – 49 yrs.
 2. 20 – 29 yrs. 5. 10 – 19 yrs.
 3. 30 – 39 yrs. 6. 60 yrs. To up (Specify your age of.....)

3. Education

1. Diploma 3. Master's Degree
 2. Bachelor's Degree 4. Post-Graduate
 5. Others (Specify.....)

4. Profession

1. Government Officer 4. Employee
 2. Businessman 5. Entrepreneur
 3. Student 6. Others (Specify.....)

5. Country

1. Asia
 (Specify your country's name.....)
 2. Europe
 (Specify your country's name.....)
 3. Others
 (Specify your country's name.....)

Part II: The characteristics of spa-based tourism services

1. Have you ever visited Thailand's hotsprings?

1. Yes, I have.

(Please specify your last hotspring's name.....)

2. No, I haven't.

(Go to the 3rd part of the questionnaire.)

2. How often do you visit Chiangrai province?

1. Never

3. Twice

2. Once

4. More than 3 times

3. Which tourist attraction do you like to go sightseeing in Chiangrai province?

(More than one chosen item is possible.)

1. Golden triangle

4. Hilltribe Villages

2. Doi Tung

5. Spas / Hot springs

3. Mae Sai

6. Others (Specify.....)

4. Which hot springs in Chiangrai province have you ever visit before?

1. Pa Tung Hot springs

3. Huai Sai Khao Hot springs

2. Pong Phra Bath Hot springs

4. Pha Sert Hot springs

5. Mae Kajaran Hot springs

5. What do you think about the price of spa services?

1. Reasonable

3. Too cheap

2. Too expensive

6. How much do you pay once for spa services?

1. Less than 300 baht

3. More than 500 baht

2. 301 – 500 baht

7. Who do you go with when you need spa services in Thailand?

1. Alone

3. With tour agencies

2. With your family

4. With friends

5. Others (Specify.....)

8. What is your purpose of spa services? (More than one chosen item is possible.)

- 1. To strengthen my health
- 2. To seek for new spas
- 3. To appreciate with the nature
- 4. To get relaxed
- 5. Others (Specify.....)

9. Which problem are you faced with when you need spa services?

(More than one of them can be chosen in accordance with your preferences.)

- 1. Discomfortable transportation
- 2. Life and property unsafety
- 3. Inconvenient surroundings and its location
- 4. Expensive prices
- 5. Out-numbers of customers' spa services
- 6. Uncleanliness
- 7. Others (Specify.....)

Part III: The On-Going Strategies for Spa-Based Tourism Development.

Direction: Please put a tick (✓) into the following opinions provided.

Tourist's Requirements toward Spa Development	Level of Satisfaction		
	Mostly required	Moderately required	Less required
1. spa Services			
1.1 Private Jacuzzi			
1.2 Public Jacuzzi			
1.3 Jacuzzi for gentlemen and for ladies			
1.4 Private tubs			
1.5 Public tubs			
1.6 Tubs for gentlemen and for ladies			
1.7 Open-air tubs with its panoramas			
1.8 Massage services			
1.9 Accommodations / Rooms for Rental			
2. Sales of spa services			
2.1 A set of health-based tour package			
2.2 A set of package sold via the Internet			
2.3 A set of tour package distributed by tour agencies			
2.4 A set of package sold at each spa			
3. Advertising and Promotion Of spa services			
3.1 Broadcasting via mass communication systems			
3.2 Giving discounts of spa services during low season			
3.3 Giving gift vouchers to spa members			

Tourist's Requirements toward Spa Development	Level of Satisfaction		
	Mostly required	Moderately required	Less required
4. Spa decoration and its surroundings			
4.1 Decorating spa buildings with the Lanna northern style			
4.2 Decorating spa buildings with standard style			
4.3 Decorating spa buildings with idyllic landscapes and natural surroundings			
5. Staffs Qualifications			
5.1 Be skillful and specialized in Spa services			
5.2 Be polite and gentle			
5.3 Be understandable of service minds			
5.4 Be good command in negotiation with customers			
5.5 Be fluent in communication skills			
6. Management			
6.1 Well-organized management regarding spa services			
7. Facilities			
7.1 Signs of spa location for giving customers' direction			
7.2 Tidy and adequate toilets and bathrooms			
7.3 Car parks			
7.4 Cabinets for keeping customers' belongings			
7.5 Groceries			
7.6 Food and drink shops			
7.7 Sovenir shops			

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวศศิธร รุ่งกิจเลิศสกุล
เกิดเมื่อ	7 มกราคม 2519
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2537 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2541 ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์(ธุรกิจ การเกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547 ปริญญาโท วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2541 - ปัจจุบัน อาจารย์โปรแกรมวิชาการธุรกิจ(เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวเนตรดาว วุฒิอิน
เกิดเมื่อ	5 กรกฎาคม 2516
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2535 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พาณิชยการลานนา จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2537 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2539 ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและ การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2545 ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2539 – 2543 ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป โรงแรมรอยัลปิงการ์เด็นท์แอนด์ รีสอร์ท จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2544 – 2545 ผู้จัดการร้านแบล็คแคนยอน สาขาหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา พ.ศ. 2546 – 2549 อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน <ul style="list-style-type: none"> - มัคคุเทศก์อิสระ - อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาค พายัพ จังหวัดเชียงใหม่ - อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น จังหวัดเชียงใหม่ - อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาเขตจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่